№ 61 ՇԱԲԱԹ, 20 ՄԱՐՏԻ

1910

ԵՐԵՍՈՒՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ, 20 ՄԱՐՏԻ № 61

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատողին 20 կօպէկ.
Տպարանի տելեֆօն № 228

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

Հասցէն. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ». TIFLIS, Rédaction «MSCHAK».

ՄԱՐՏԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 9 ՌՈՒԲԼԻ

12 ամսով՝ 10 ր., 6 և 7 ամսով՝ 6 ր., ամսով՝ 1 ր. Ամերիկա՝ տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա՝ 32 ֆր., Պարսկաստան՝ 10 ր., Թիւրքիա՝ 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել ... 40 կոպ.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են. 1 երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատողի 20 կոպ., վերջին երեսի վրա՝ 10 կոպ. ... Торг. Домъ „Л. и Э. Метцль и К°" ...

ԱՄԲՈՂՋ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Փիրուզա և Գաբրիէլ Թամիրեանցները իրանց զաւակներով յայտնում են բարեկամներին ու ծանօթներին իրանց սիրեցեալ որդու՝

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԻ

վաղաժամ մահը, որ տեղի է ունեցել Սուխումի սանատօրիայում, ներկայ տարվայ փետրվարի 10-ին:

Վաղը, կիրակի, մարտի 21-ին, մահվան քառասունքի առիթով Կուկիայի ս. Աստուածածնի եկեղեցում (Վօրօնցովի արձանի մօտ) տեղի կունենայ պատարագ և ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ: Պատարագի սկիզբն է առաւօտեան ժամը 10½-ին, իսկ հոգեհանգստինը՝ ժամը 12-ին: 319. 1—1

ԵՍ, ԱՆՆԱ ՉԻԼԼԵԱԳ,

աճեցրել եմ իմ անսովոր երկար (185 սանտիմէտր երկար.) մազերս—որ յիշեցնում է Լօրէլէյի մազերը—շնորհիւ իմ հնարած առանձին պօմադայի 14-ամսեայ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ: Այդ պօմադան ճանաչված է լաւ միջոց մազերը թափվելու դէմ, միևնոյն ժամանակ նպաստում է նրանց աճման և արմատների ամրացման: Տղամարդիկ, շնորհիւ այդ պօմադայի, ունենում են խիտ և ճոխ երկար միրուք, նոյնպէս և (մինչև անգամ կարճ ժամանակեայ գործածութիւնից յետոյ) գլխի մազերի և միրուքի բնական փայլ: Միևնոյն ժամանակ պօմադան պահպանում է մազերը շուտ ճերմակելուց, նոյնիսկ ծերութեան ժամանակ:

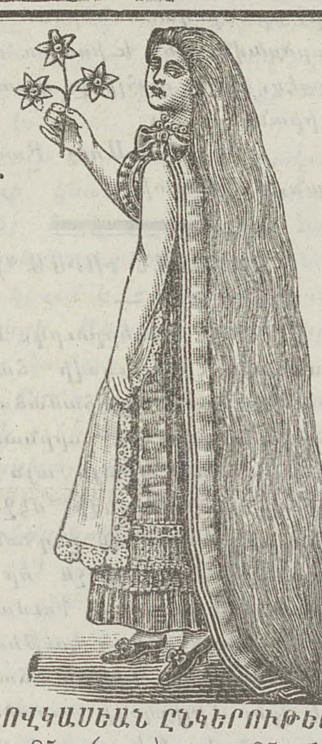

Բանկայի գինը

3 եւ 5 րուբլի

Գլխաւոր պահեստը ԴԵՂԱՅԻՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ԱՌԵՒՏՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մէջ, Թիֆլիսում, Բաքւում և Բաթումում: (շ. հ.) 85 (առ.). 25—17

Թիֆլիսի Ժողովարան
Այսօր, շաբաթ, մարտի 20-ին
տեղի կունենայ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ
ԵՐԵԿՈՅԹ
Երեկոյթին կը նուագեն ՍԱԶԱՆԴԱՐՆԵՐ:
Հիւրերը՝ անդամների յանձնարարութեամբ՝ մուտքի համար վճարում են 1 րուբ.:

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
8 կ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր փաթեթը (րուլօ):
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի բոլոր մեծ քաղաքներում:
ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Գօլօվինսկի պր., 21, Արտիստ. Ընկ. շէնութ.
Տելեֆօն № 355.
ԳՆԵՐԸ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՁՐԻ
(հ.շ.) (ա.) 310. 50—2

Կովկ. Հայոց Բարեգործական Ընկ. Դահլիճում
(Абасаб. № 7)
Շաբաթ, մարտի 20-ին
ՅՕԳՈՒՏ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԿՕԼՕՆԻԱՅԻ
ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳ. ԸՆԿ.
Տեղի կունենայ
ԲԺ. ԱՒԵՏԻՔ ԲԱՐԱՅԵԱՆԻ
Հայերէն վրոյցը
«Եկեղեցական առողջաբանութեան շուրջը»
վերնագրով՝ հետևեալ բովանդակութեամբ.
I
«Եկեղեցական առողջաբանութիւն» գրքոյկի համառօտութիւնը այն ծրագրով՝ որ զեկուցված էր Կովկասեան Կայսերական Բժշկական Ընկերութեանը:
II
Բացատրական պատասխան 1) հոգևոր դասի, 2) բժիշկների և 3) հեղինակին անյայտ անձերի կողմից այս գրքոյկի վերաբերմամբ լոյս տեսած քննադատական յօդուածներին:
Սկիզբն է երեկ. ժամը ճիշդ 8½-ին:
Տոմսակները 30 կ—1 ր. վաճառվում են Եփր. Ծատուրեանի լամպաների դէպօյում (Дворц.), իսկ վրոյցի երեկոյեան՝ Կովկ. Հ. Բ. Ընկ. գրասենեակում:

ՍԼԱՒՕՆԱԿԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բօլգարական Թագաւոր Ֆերդինանդը և սերբիական Թագաւոր Պետրը միևնոյն ծրագրով քաղաքական այցելութիւններ արին:

Բօլգարական Թագաւորը արդէն վերջացրել է իր ճանապարհորդութիւնը, սերբիականը նոյնպէս շուտով կը վերջացնէ իր ուղևորութիւնը:

Նրանց այցելութիւնները նպատակ ունէին մտերմական վերաբերմունք առաջ բերել Ռուսաստանի և Թիւրքիայի կողմից դէպի Բօլգարիան և Սերբիան:

Թէ ռուսական և թէ օսմանեան արքունիքները սիրալիր ընդունելութեան մեծ տրամադրութիւն ցոյց տուին դէպի սլաւօնական Թագաւորները:

Քաղաքական մամուլը ընդհանրապէս համակրութեամբ վերաբերվեց սլաւօնական Թագաւորների ճանապարհորդութիւններին, որովհետև, ներկայ խառնաշփոթ ժամանակում, նա տեսնում է միջազգային խաղաղութիւնը նրանց շնորհիւ ապահովված մի որոշ աստիճանով:

Այդ ճանապարհորդութիւնների ծրագրի մէջ կարող էր լինել և Չերնօգօրիայի պետի ճանապարհորդութիւնը: Եւ երևի այդպիսի մի առաջարկի գրոյց եղել է, որովհետև լրագիրների մէջ հերքողական մի լուր երևաց, թէ չերնօգօրական իշխանը մտադիր չէ այս տարի ճանապարհորդել:

Եղած ճանապարհորդութիւնները և այցելութիւնները՝ զուգընթացաբար կատարված բանակցութիւնների հետ միասին՝ ցոյց են տալիս, որ Ռուսաստանի և Թիւրքիայի միջև բարի համաձայնութիւն է կայացել և ընդհանուր հայեցակէտ է մշակվել բալկանեան գործերի վերաբերութեամբ: Եթէ հաշւի առնենք, որ միևնոյն ժամանակ Ռուսաստանը որոշ համաձայնութեան է եկել Աւստրիայի հետ և որ Թիւրքիան բօսնիական խնդրի ծագած միջոցին նոյնպէս համաձայնութիւն կայացրեց Աւստրիայի հետ, կը տեսնենք, որ ներկայումս սպառված են համարվում հակառակութեան կէտերը և վերացված են ասպարէզից ընդհարման և գժտութեան շարժառիթները:

Որոշ աստիճան կասկածով և տարակուսանքով վերաբերվեց դէպի սլաւօնական պետերի ճանապարհորդութիւնները գերմանական մամուլի մի մասը: Նա, ընդգծելով որ այդ ճանապարհորդութիւնները ուժեղացրին Ռուսաստանի հմայքը Բալկանեան թերակղզում և վերականգնեցին նրա հեղինակութիւնը, գտնում է, որ այնուամենայնիւ խաղաղութիւնը դեռ կատարելապէս ապահովված չէ երկար տարիներով, որ կարճատև անդորրութիւնից յետոյ նորից կը խօսեն հակառակ շահերը:

Անշուշտ՝ կը խօսեն. այդ ճիշդ է. բայց ե՞րբ և ի՞նչպէս: Պետութիւնները աշխատել են ներկայ ճգնաժամը լուծել խաղաղ ոգով, յոյս դնելով որ յետոյ կը գտնեն և ուրիշ միջոցներ խաղաղութիւնը յարատև դարձնելու համար:

Այդ խաղաղութեան յարատևութեան համար մանաւանդ շատ կարևոր է, որ լաւ կարգադրված լինեն Մակեդօնիայի բարենորոգութեան վերաբերեալ խնդիրները և որ խելացի ու հեղինակաւոր ղեկավարութիւնը կարող լինէր վերացնել այն անպատեհութիւնները, որոնք թունաւորում են մարդկանց կեանքը Բալկաններում: Թիւրքիան դեռ չէ ներշնչում քաղաքական առողջ կազմուածքի վստահութիւն, և պետութիւնները ուշի ուշով հետևում են, որ շուտով չը ծագի Թիւրքական ժառանգութեան խնդիր միջազգային ասպարէզի վրա:

Բոլորը ուզում են ժամանակ վաստակել, երկիւղ կրելով այնպիսի կարելիութիւններից, որոնք կարող կը լինէին անսպասելի և անակնկալ արդիւնքներ առաջացնել, վտանգելով այս ու այն պետութեան դիրքը և շահերը:

Իսկ եթէ կատարված ճանապարհորդութիւնների, այցելութիւնների և սիրալիր ընդունելութիւնների շնորհիւ պետութիւնները բարոյապէս բաւարարված են և խաղաղութիւնը որոշ աստիճան ապահովված, դա արդէն համարվում է գնահատելի և դրական մի հանգամանք՝ նպաստաւոր ներկայ ժամանակի համար:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 18 մարտի

Միացեալ ազնուականութեան համագումարը, երէկվայ նիստում լսելով կոմս Ա. Բօբրինսկիի զեկուցումը այն մասին, որ Պետական Դումայում յարձակումներ են լինում հասարակական կազմի վրա, որոշեց զեկուցագրի մէջ յարուցած հարցը ներկայացնել կառավարութեան քննութեան՝ հաստատ հաւատալով, որ նա պատշաճ ուշադրութիւն կը դարձնէ այն վնասակար հետևանքների վրա, որոնք կարող են առեղծվել այդօրինակ ցաւալի երևոյթից Ռուսաստանի խաղաղ բարգաւաճման համար:

Պետական Դումայի Նախագահ Գուչկովը բաղդ ունեցաւ ներկայանալու այրի Կայսրուհուն:

Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդօրօվնային բաղդ ունեցաւ ներկայանալու դերասանուհի Սավինան: (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ.—Կովկասեան լեռնաշղթայով երկաթուղի կառուցանելու հարցը վերջնականապէս կը լուծվի մարտի 23-ին: («Б»)

Թէհրան. — Լուրջ աղբիւրներից հաղորդում են, որ գերմանական միսիան ռուսական միսիային մի յուշագիր յանձնեց ռուս զօրքերի Պարսկաստան գտնվելու վերաբերութեամբ, ակնարկելով թէ՝ Լեհաստանը իցէ բաժանվի Աւստրիայի և Գերմանիայի միջև, եթէ Պարսկաստանի բաժանման հարցը մէջ տեղ գայ:

Նկատելի շարժում է նկատվում ներքին գործերի ու զինուորական մինիստրների դէմ: («Б.»)

Ցալտա.- Դումբաձէի պահանջով տեղիս լրագիրների խմբագրութիւնները ոստիկանութեանը ներկայացրին աշխատակիցների ցուցակները: («Б.»)

Խարկով.—Պրօֆէսօրների դատարանին են յանձնվում տեխնօլօգիական ինստիտուտում Պուրիշկէվիչի առիթով խորհրդակցութեան ժողոված 250 ուսանողները: («Б.»)

Խարբին.—Այստեղ նորից յուզված տրամադրութիւն է նկատվում: Տեղական մամուլը գրում է, թէ «Հեռաւոր Արևելքի վրա խիտ ամպեր են կուտակվում» և որ մեր արևելա-ասիական ափը շատ թոյլ է պաշտպանված:

Չինական երկաթուղագծի շուրջը ռուսաց սահմանաչափ գնդերը ուժեղացվում են: («Б.»)

Սօֆիա, 18 մարտի

Բօլգարական հեռագրական գործակալութիւնը յայտնում է, որ Սալօնիկի յոյն լրագիրների տեղեկութիւնը, իբր Ֆերդինանդը Կ. Պօլսում դիմել է ռուսաց դեսպանին խնդրելով աջակցել տեղերական պատրիարքի հետ զաղտնի տեսակցվելու համար և իբր վերջինս էլ մերժել է տեսակցվել, միանգամայն հնարովի է: (Հ. Գ.)

Աթէնք, 18 մարտի

Զինուորական լիգայի կօմիտէտի ստորագրած արձանագրութիւնը կըտրականապէս յայտարարում է լիգան փակված և ազատում է անդամներին 1909 թ. օգոստ. 15-ին նրանց տուած խօսքի բոլոր պարտաւորութիւններից: (Հ. Գ.)

Հռոմ, 18 մարտի

Լուցցատին կաբինէտը կազմեց. Լուցցատի՝ մինիստր-նախագահ և ներքին գործերի մինիստր, Դի-Սան-Ջիուլիանօ՝ արտաքին գործերի, Ֆանի՝ արդարադատութեան, Տէդէսկօ՝ պետական գանձատան, Ֆակտա՝ ֆինանսների, գեներալ Սպինգարդի՝ զինուորական, փոխծովապետ Լէօնարդի՝ ծովային, Կրէդարօ՝ լուսաւորութեան, Սակկի՝ հասարակական աշխատանքների, Ռայնէրի՝ երկրագործութեան, Կալիսսանօ՝ պօստի: Այսօր մինիստրները կերդվեն: (Հ. Գ.)

Նիւ-Եօրկ, 18 մարտի

«Նիւ-Եօրկ-Հէրալդին» հեռագրում են Պէկինից, թէ արտասահմանեան բանկերի ներկայացուցիչները խորհրդակցութիւն գումարեցին, ուր վճռվեց որոշակի պարզել այն հարցը՝ թէ չինական կառավարութիւնը ի՞նչ նպատակներով է թոյլ տուել Խուբէյ և Խունան նահանգներին ընկերութիւն կազմել Կանտօն-Խանկօու երկաթուղի կառուցանելու համար: (Հ. Գ.)

Կօպէնհագէն, 18 մարտի

Լանդստինգը ընդունեց 1910—1911 թ. բիւջէն: (Հ. Գ.)

Զուգդիդ, 18 մարտի

Քաղաքը կիսով չափ այրվեց: Հրդեհը շարունակվում է: (Հ. Գ.)

ՍԵՐԲԻԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Կիեվ, 18 մարտի

Սերբիական Թագաւորը աղքատների օգտին նուիրեց 2000 ֆրանկ: (Հ. Գ.)

Կիշինեվ, 18 մարտի

Առաւօտեան սերբիական Թագաւորը ժամանեց Բենդէրի, դիմաւորվեց նահանգապետից ու զօրահրամանատարից և մեկնելով Ռէնի՝ այստեղ դիմաւորեցին Քիշինեվի եպիսկոպոս Սերաֆիմը և ազնուականութեան, զէմստվօյի ու քաղաքների պատգամաւորութիւնները: (Հ. Գ.)

Ռէնի, 18 մարտի

Երեկոյեան ժամը 5-ին ժամանեց սերբիական Թագաւորը և «Русь» շոգենաւով, Դանուբի վրայով, մեկնեց մինչև Սամօվիտ նաւահանգիստը: (Հ. Գ.)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պօլիս.—Ներքին գործերի մինիստրը հաւատացրեց հայ պատգամաւորներին, որ Մուշի վիճակում ոչ մի միջադէպ քիւրդերի հետ տեղի չէ կարող ունենալ: («Б.»)

Կ. Պօլիս, 18 մարտի

Յոյն ազգաբնակութիւնը շքեղ պատրաստութիւններ է տեսնում սերբիական Թագաւորին ընդունելու համար: Տիեզերական պատրիարքի մօտ տեղի կունենայ հանդիսաւոր ընդունելութիւն: (Հ. Գ.)

Սալօնիկ, 18 մարտի

Մարտի 16-ին Թիւրք-չերնօգօրական սահմանագլխի Վինիտսկա գիւղի բնակիչները անյայտ պատճառով յարձակվեցին հարևան Թիւրքական համանուն պահակատեղի վրա: Երկու ժամ շարունակվող հրացանաձգութեան ժամանակ ոչ ոք չը վնասվեց: (Հ. Գ.)

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պօլիս, 11 մարտ

Տօնի շաբաթ մըն է, որ Պօլսի մէջ կը բոլորէ՝ բարեկենդանի զինովութիւններէն, պարերէն ու պարահանդէսներէն ետքը: Բուլգարիոյ Թագաւորն ու Թագուհին, իրենց հետևորդներովը, առարկայ են մայրաքաղաքի համակրանքին ու հետաքրքրութեանը: Թագաւորը, իր շրջանի մէջ, այցելութիւններ կընէ, Թագուհին կը մանէ պալատի կանանոցէն ներս իր պատուակալ տիկիններովն ու նորահաս օրիորդներովը՝ անուշ խօսքեր ընելու, քաղցր տեսակցութիւններ ընելու համար: Թերթերը սիւնակներ կը լեցնեն օրուան հիւրերու մասին:

Մէկ օր առաջ տեղի ունեցաւ զօրահանդէս Շիշլիի մօտ, «Ազատութեան բլուր» ըսուած վայրին մէջ, ուր նախորդ տարի, մարտ 31-ի յետադիմական անցքերու ատեն, ազատութեան բանակը կեդրոնացուց իր բոլոր ուժերը և անկէ սկսաւ իր յաղթական գնացքը առաջ տանիլ Համիդի զինուորական ուժերուն վրայ, և ուր թաղուեցան բանակին ինկած զինուորները՝ շատ համակրելի հրամանատարի մը հետ: Զօրահանդէսին մասնակցեցան 30,000 զինուորներ. բոլոր կատարուած դերերը մեծապէս գնահատելի եղած են. Թագաւորը շնորհաւորած է բոլոր զինուորները, օֆիցերները, հրամանատարները: Ամենէքէն աւելի ծափահարուած են զինուորական վարժարանի աշակերտները: Իսկ հետաքրքրիր բազմութեան թիւը կը համարուի 4—500,000:

Պօլսի մէջ տեղի ունեցած այս համակրական ցոյցերը Ֆերդինանդ արքայի նկատմամբ, առնուած լուրերու նայելով, Բուլգարիոյ մէջ առաջ բերած են մեղմացում կիրքերու, որոնք բռնկուած էին Ռուսչուքի արիւնոտ դէպքի առթիւ: Թիւրքութիւն, որ իբրև անչափահաս՝ իր ծնողքին յանձնուած էր, իբրև թէ Ռումանիա անցած է օրթոդոքս ըլլալու և անկէ պիտի մանէ Ռուսչուք՝ գտնելու իր սիրահարը: Աստով պիտի փոխարինուէին արդեօք այն անմեղ զոհերը, որոնք ինկան գնդակահար՝ խուժանական ցոյցերու ատեն:

Պատրիարքը, երկու օր ետքը, գրաւոր ուղերձ մը պիտի մատուցանէ Ֆերդինանդ Թագաւորին, իբրև ներկայացուցիչ Բուլգարիոյ, որ այնքան բարեխիղճաբար հիւրընկալ եղաւ մեր փոխստականներու՝ պօլսական ջարդերու և արհաւիրքի օրերուն: Պէտք է գիտնալ, որ Ֆերդինանդ ինքն ալ փառանձնապէս հետաքրքրուած է մեր դըժբաղդներու վիճակին. իր պարտէզներուն հոգածութիւնը, իր պալատին ոսկերչական բոլոր գործերը յանձնեց ժամանակին հայ վարպետներու: Հայերու մասին իր ունեցած ծանօթութիւնը սկսած է Վիեննայի մէջ՝ Մխիթարեան հայրերէ. իր մայրը, Ֆէրմանդի իշխանուհին, իբրև խոստովանահայր ունեցած է հայ-կաթոլիկ վարդապետ մը: Եղած են ուսանողներ, որոնք օգտուած են այդ երկու իշխանական անձնաւորութիւններէն:

Առ այժմ ամեն բան լաւ կընթանայ.

յոյս կայ, որ սահմանագլխի դէպքերը ձւլ վախճան կը գտնեն, ու պահակները, երկուստեք, պատրուակներու հետամուտ չեն ըլլար գնդակներ հասցնելու իրարու։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՂՆՈՒ ԾԽԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔԸ

Մեր միամեայ պաշտօնավարութեան ընթացքում, շատ անգամ ենք առիթ ունեցել խօսել Գայիանեան դպրոցի կարիքների մասին, խօսել ենք մենք, խօսել են ուրիշները։ Մեր նպատակն է եղել ապացուցանել, որ Մողնու ծխական համայնքը կարող կը լինի բարձր պահել այն պատւաւոր դրօշակը, որ 40 տարու չափ բարձր ի գլուխ ծածանվելուց յետոյ՝ վերջին արկածների շնորհիւ վայր է իջեցրել իր փառաւոր թեւերը։ Անկասկած մեր ակնկալութիւնները բացառապէս դէպի Մողնու ծխականներն ուղղել՝ արդարացի չէ եղած, որովհետև Գայիանեան ուսումնարանը, որպէս միջնակարգ դպրոց, ամբողջ Թիֆլիսին, մինչև անգամ ամբողջ Կովկասին է պատկանում, ուրեմն նրա պահպանութեան հոգսը պիտի ծանրանայ բոլոր կովկասահայերի վրա, բայց այս հանգամանքը չէ կարող ազատել Մողնու ծխականներին այն պարտականութիւններից, որ դնում է նրանց վրա իրանց ուսումնարանը. դպրոցը գտնվում է այդ եկեղեցու գաւթում. նա կառուցված է այդ եկեղեցու հողի վրա. նա կառավարվում է նոյն եկեղեցու ծխական հոգաբարձութեան ձեռքով։ Ուրեմն Մողնու ծխականները բացի ընդհանուրին յատուկ պարտականութիւններից դէպի այդ կրթարանը, ունեն և բացառիկ պարտականութիւններ, որոնցից խուսափել չեն կարող։ Տարաբաղդաբար մեր ակնկալութիւնները, ըստ երևոյթին, չեն արդարանում, պարտաճանաչութեան սրբազան զգացմունքը չափազանց նուազ է այդ համայնքի մէջ, կարծես նա բոլորովին բացակայում է։ Ուրիշ կերպ ինչպէս բացատրենք այն սառնութիւնը, այն անտարբերութիւնը, որ ցոյց են տալիս ծխականները դէպի դպրոցի հոգաբարձութեան դիմումները։ Մարտի 7-ին հոգաբարձութիւնը ժողովի է կանչում ծխականներին, տարեկան հաշիւ տալու և հերթական կարևոր սկզբունքային խնդիրների մասին խորհրդակցելու. ոչ ոք ժողովի չէ գալիս։ Մարտի 14-ին հոգաբարձութիւնը կրկնում է իր հրաւէրը. գալիս են միայն 7 հոգի... 1000 ծխից 7 հոգի։

Ի՞նչ է այս. անտարբերութի՞ւն թէ՞ անպարտաճանաչութիւն... Բայց մենք մեր վերջին խօսքն ասելու համար դեռ ժամանակ ունենք։ Ամսիս 21-ին նշանակված է նոյն առիթով երրորդ և վերջին ժողովը։

Անդամ հոգաբարձութեան՝
Նիկ. Տէր-Ղևոնդեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Շուշի, 17 մարտի

Կիրակի, ամսիս 14-ին, թեմական դպրանոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ գրական-երաժշտական բաժնով Գ. Ղուլիբեխեանի մանկավարժական գործունէութեան 35-ամեայ յոբելեանը։

Երբ դպրանոցի դահլիճը արդէն ծայրէ ի ծայր լիքն էր հրաւիրված երկսեռ հասարակութեամբ՝ վարագոյրը բարձրանալով երևաց յոբելեարը շրջապատված յոբելեանական պատգամաւորներով։ Հանդիսականների ծափահարութիւններից յետոյ սկսվեց շնորհաւորական ուղերձների, ճառերի, ստացված հեռագիրների և նամակների ընթերցանութիւնը, որ տևեց մինչև ժամը 11-ը։

Ընդհանուր առմամբ այդ ուղերձների, ճառերի և նամակների բովանդակութիւնը յոբելեարի մատուցած ծառայութիւնն էր մանկավարժական ասպարիզում։ Բացի անհատական շնորհաւորանքներից, ուղերձներով մասնակցել էին յոբելեանին՝ Բարեգործական Ընկերութեան տեղիս ճիւղը, Մարիամեան օրիորդաց դպրոցը, թեմական դպրանոցի մանկավարժական խորհուրդը և թեմական դպրանոցի հոգաբարձական կազմը։ Դրսից մասնակցել էին ուղերձներով՝ Ճեմարանը, Ներսիսեան, Յովնանեան, Բագուի, Թիֆլիսի ս. Սարգսի և Գօրիսի դպրոցները։ Կային հեռագիրներ «Մշակ», «Հասկեր», «Թատրոն և երաժշտ.», «Հորիզոն» և «Նոր-Դպրոց» թերթերի խմբագրութիւններից։ Իսկ «Աղբիւր-Տարազի» խմբագրութիւնը ունէր յանձին Բենիկ վարդապետի իր ներկայացուցիչը, որ հակիրճ և տաք կերպով շնորհաւորեց յոբելեարին, ապա ազդուիչ շեշտերով խօսքը ուղղեց հայ ուսուցիչներին, որով զգացմունքի ծովեր առաջացրեց մարդկանց սրտերում։

Ճառերի և ուղերձների ընթերցումից յետոյ բարձրացաւ յոբելեարը և շնորհակալութիւն յայտնեց հասարակութեանը իրան ցոյց տուած յարգանքի համար։

Յոբելեարը ստացել է յոբելեանի առիթով մի փոքր գումար Բագուից՝ 1500 ր.։

Գող. Զաքարեան

ԲԱԳՈՒԻ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ
V

Բագու, 15 մարտի

Բարեկենդան շաբաթվայ կարճատև գործունէութիւնից յետոյ, մեր հասարակական կեանքը դարձեալ խորասուզվեց թմրութեան տղմուտ ճահճի մէջ, մինչև որ մի օր դարձեալ մի որևէ հանգամանքի պատճառ, լծակ չը դառնայ նրան իր անշարժութիւնից դուրս մղելու համար։

Տարօրինակ ժամանակներ են ներկայումս Բագուի հայ հասարակութեան համար։ Այն ժամանակ, երբ մեր չորս կողմը ամեն ինչ եռում է, երբ մեր հարեւան ազգերը հսկայական քայլերով առաջ են ընթանում իրանց կուլտուրական կեանքի ուղիով, մենք, ընդհակառակը, աւելի ու աւելի յետ ենք գնում։

Երբ մի յետադարձ ակնարկ ենք նետում մեր չորս կողմը, տեսնում ենք, որ վերջին տարիներս և մանաւանդ անցեալ ու ներկայ տարիս, մեր հասարակական կեանքը մի այնպիսի ռեակցիայի է ենթարկվել, որը վերջ ի վերջոյ պէտք է հիմնայատակ կործանէ մեր այսքան տարվայ ձեռք բերած առաջադիմութեան վերջին փշրանքները ևս։

Մի ընդհանուր ապատիա է տիրապետում այժմ մեր մէջ դէպի մեր բոլոր հասարակական հիմնարկութիւնները, դէպի ամեն մի հասարակական գործ։

Եւ մեր բոլոր հասարակական հիմնարկութիւնները, այդ ապատիայի շնորհիւ, ներկայումս կիսակործան դրութեան մէջ են գտնվում, անդունդի ծայրին կանգնած։

Չը կայ ոչ մի հասարակական գործ, որը կարողանայ գէթ մի քանի ժամանակով դուրս բերելու մեզ այդ ընդհանուր ապատիայի միջից և առիթ փոքր ինչ սթափվելու։

Հասարակական մտքի ռեակցիան է թագաւորում ամենուրեք և նրա հսկայական թևերը ամբողջ լայնութեամբ տարածված մեր երկնակամարի վրա՝ թոյլ չեն տալիս լուսոյ մի փոքրիկ նշոյլ անգամ թափանցելու մեր խաւարի մէջ ընկղմված հասարակական կեանքի ասպարէզը։

Բայց մինչև ե՞րբ... Վ. Դիմաքսեան

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՊՈԼԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մարտի 5-ին, 6-ին, 7-ին և 8-ին ձերբակալվածներից ազատ արձակվեցին ամսիս 10-ին և 11-ին հետևեալ 25 հոգին.

Համբարձում և Յակոբ Բուդաղեաններ, առաջինի ուսանող որդին, դրանց փեսայ Մուրուզեան, Գէորգ, Յակոբ և Մկրտ. Ղարզիմալեանները, Տիգ. Տիգրանեան և իր Արմենակ ու Արամ որդիները, Հայրենակ Ղասապեան և իր ծառան, դերձակ Աւագ Յարութիւնեան և իր ընկեր սափրիչը, Միսակ Աբրահամեան, Արամ Յովհաննիսեան, Նիկողայոս Շահրիարցեան, Արսէն և Գեղամ Զուֆալակեանները, Ռուբ. Աստարեան, բժ. Վարոս Արշակունի, Մարտին Յակոբեան, Յովհաննէս և Կարապետ Աճէնեանները և Նիկոլայ Տէր-Ղազարեան։

Քաղաքային բանտում ձերբակալված մնում են՝ Գէորգ Այվազեան, Սամսոն Զուֆալակեան, Գալուստ Վեհապետեան, Գէորգ Հալաճեան, Երուանդ Բաբերեան, ներկարար Գաբրիէլ Ժամկոչեան, Գէորգ Խզմալեան, կալբասնիկ Արշալոյս Սանոյեան, Յովհաննէս Կարճիկեան և Սէրգէյ Մոծակեան։

Բերդի «Կապանիր» բանտում.—երդուեալ հաւատարմատար Յովհաննէս Տէր-Մարտիրոսեան, Աղաբէգ Ամիրեան, Թադէոս և Մելիք Խզմալեանները, Պարոյր Գեօնջեան, Հայկ Սարոյեան, Գէորգ Տաթևեան, Գէորգ Միքայէլեան, Միսակ Վանեցեան և երդուեալ-հաւատարմատար Յովակիմ Բուդաղեան։

Խուզարկվել են քաղ. խորհրդի ձայնաւոր Համբարձում Տէր-Ղազարեանի և ուսուցիչներ Պետրոս Այվազեանի ու Յակոբ քահ. Խաչվանքեանի բնակարանները։ («Ախ.»)

ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ ԳԱՒԱՌՈՒՄ*)
II

Այժմ ինչպիսի՞ կացութիւն է տիրում մեզանում բեմական կեանքի տեսակէտից։

Ներկայումս ժողովրդի նախկին պարզ ճաշակը թատրոնի վերաբերմամբ իսպառ փոխվել է և մտել մի երկրորդ փազի մէջ։

Որքան մեր հասարակութիւնը առաջադիմել և ոտք է դրել կեանքի նոր շրջանների, սովորոյթների, ճաշակի ու մտաւոր փոփոխութիւնների մէջ, նոյնչափ փոխվել է և նրա ճաշակը թատրոնի ու գեղարուեստի նկատմամբ։ Սկզբնական շրջաններում նա անյագ ճաշակով ու հետաքրքրութեամբ էր վերաբերվում իր ժամանակի բեմական պարզ գրուածքներին, լինէին դրանք կատակերգութիւն, դրամա թէ ողբերգութիւն։ Սակայն այսօր նրա ճաշակը միանգամայն փոխվել է և այլ ևս նրան չեն գրաւում այնպիսի գրուածքներ, որոնք պատկանում են անցեալ ժամանակին, նոյնիսկ հէնց մինչև վերջին թւականների հայ թատերագրողների գրչին։ Հէնց այդ է պատճառը, որ մեր բեմի միակ նիւթն ու կերակուրը հանդիսանում են օտար գրուածքներն ու օտար ազգերի կեանքից վերցված թարգմանութիւնները։

Որչափ էլ ի հարկէ դրանք մտքի հանճարներ լինեն և դրամատիքական ամենաբարձր գրուածքներ, այնուամենայնիւ՝ որովհետև դրանք մեր հարազատ կեանքի արտայայտութիւնը և թարգմանը չեն, ուստի մեր հասարակութեան կողմից կարող են գրաւել միայն մասնակի ուշադրութիւն։

Այնպէս որ, գաւառական կեանքում, բեմական ընտիր դերասան-սիրողներ չունենալու հետ միասին, զուգահեռաբար բացակայում են նաև նոր կեանքի, նոր ճաշակի և գեղարուեստական նոր էսթետիկական գրուածքներ։

Սրանից առաջ է գալիս այն, որ նախ մեր գաւառական կեանքի բեմական նորածիլ ու թոյլ սիրողները՝ միանգամայն անծանօթ օտար կեանքին ու հոսանքին՝ այնպիսի հմուտ արուեստագէտ չեն, որ կարողանային բեմի վրա պատկերացնել օտար կեանքը իր իսկական էութեամբ, հետևապէս և այն գրուածքները, որոնք իրանց սեփական բեմի համար մի-մի գոհարներ են հանդիսանում և յարուցանում հասարակութեան բուռն հետաքրքրութիւնը, մեզ համար, այն էլ գաւառական սիրողների ձեռքում, դառնում են նոյնչափ անպէտք և անհետաքրքրական։ Ինչ չափով որ օտար, դժուար արտասանելի անունները ու բառերն են խեղաթիւրվում և կապ ընկնում մեր գաւառական բեմերի դերակատարների բերանի մէջ, նոյնչափ ամբողջ նիւթը միմիայն թմրութիւն ու քուն է բերում թատրոնասէր մեր ժողովրդի համար։

Այն ինչ՝ այդ սիրողները բնականօրէն կարող են աւելի աջող և լաւ տանել իրանց սեփական կեանքից վեր առնված գրուածքները, թէկուզ որչափ դժուար լինեն նրանք։

Հէնց այս է միակ պատճառը, որ մեր բեմը մնացել է թափուր, որ չունենք ոչ սիրողներ և ոչ էլ մեզ սեփական բեմական նոր գրուածքներ։

Այժմ ի՞նչ է կատարվում։

Այն, որ գաւառները ամիսներով, տարիներով նոյնիսկ սպասում են, որ կենտրոնական քաղաքներից իրանց մօտ հիւր գան առաջնակարգ դերասաններ, որպէսզի նրանք թատրոնի և բեմի երես տեսնեն։

Այստեղ էլ դարձեալ խօսում է միևնոյն փաստը։

Եթէ գալիս են մեր բեմական առաջնակարգ աստղերը, Աբելեան, Սիրանոյշ և այլք, ժողովուրդը կենդանանում է, հետաքրքրվում է և լարված էներգիայով վազում թատրոն նրա համար, որ այդ տաղանդները իրանց բեմական բարձր ոյժով պատկերացնում են օտար կեանքը և լաւ տանում իրանց դերերը. սա արդէն հասկանալի է։

Իսկ երբ գալիս են երկրորդական դերասաններ, սրանք գաւառներում կատարելապէս կործանվում են և իսպառ սնանկանում նիւթապէս, միշտ դահլիճը դատարկ տեսնելով իրանց առաջ։

Մուշ. Բագրատունի

Երևան, 15 մարտի

*) Տես «Մշակ» № 60.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ *)

Պետերբուրգ, 17 մարտի

Նախագահը Միլիւկովի ճառից յետոյ յիշեցնում է նրան, որ, համաձայն նակազի, Դուման ձեռնարկում է օրինագծերի ըստ էութեան լուծման միայն այն ժամանակ, երբ նրանք մասնաժողովի մէջ քննվելուց յետոյ զեկուցանվում են ընդհանուր ժողովին. նշանակում է՝ մինչև որ մասնաժողովը նախօրօք չը քննի, Դուման չէ կարող մերժել օրինագիծը ըստ էութեան։

Կոմս Բէննիգսէնը երկար ճառով աշխատում է ջրել Միլիւկովի ասածները։ Հռետորը եզրափակում է, որ համապետական օրէնսդրութեան բոլոր գործերը պէտք է վճռել օրէնսդրական կարգով և Դուման [illegible] կոչեր գրելուց հեռու պահել (երկար ծափեր կենտրոնում և աջից)։

Տեգեչկորին կարդում է սօցիալ-դեմօկրատական ֆրակցիայի պատճառաբանեալ յայտարարութիւնը, որ ներկայ օրինագիծը գտնում է այն առաջին սկզբունքային քայլը, որ վճռական հարուած է հասցնում ֆինլանդ-ական կուլտուրային։ «Ֆինլանդիայի այժմեան պատմական ծանր բոպէին մենք այս ամբիոնի բարձրութիւնից ձեր գլուխների վրայով ջերմ եղբայրական ողջոյն ենք ուղարկում ֆինն ժողովրդին։ Ռուս դեմօկրատիան ոչ միայն չէ յարձակվելու Ֆինլանդիայի իրաւունքների և ազատութեան վրա, այլ, հակառակը, կը պաշտպանէ նրանց։ Իր կատարեալ վախճանին հասցնելով պատմական բռնութիւնը մի բուռն ժողովրդի վրա, դուք անուղղելի հարուած էք հասցնում ռուսաց պետութեան շահերին։ Ներկայացված նախագիծը, որ սպանում է Ֆինլանդիայի համար մի շարք կարևոր հարցերի օրէնսդրական ֆունկցիաները, համարելով ֆինլանդական սահմանադրութեան աղաղակող խախտում, մենք ձայն կը տանք պետական յեղաշրջման այդ ակտը որևէ մասնաժողովի յանձնելուն դէմ, որովհետև այստեղ քննութեան առիթ չը կայ։ Մեր առաջ միակ, ըստ էութեան տարրական կամայականութիւն է, իսկ կամայականութեան ու բռնութեան դէմ պէտք է և կարելի է միմիայն բողոքել» (ծափ. ձախից)։

Իշխան Տէնիշևը յայտնում է, որ Միլիւկովի առաջարկութիւնը հակասում է նակազին և օրէնքին և մի տեսակ կոչ է՝ չը ճանաչելու Նորին Կայսերական Մեծութեան արտայայտած կամքը։ «Կայսրի հրամանը չընդունել, այլ սոսկ քննել նախագիծը՝ ինքնին հիմնված է օրէնքի վրա. իսկ Միլիւկովի առաջարկը վկայում է, որ նա մոռացել է իր խօսքերը Նորին Մեծութեան օպպօզիցիայի մասին, և ինքը Միլիւկովը ձգտում է այժմ լինել ոչ թէ Նորին Մեծութեան օպպօզիցիան, այլ Նորին Մեծութեան դէմ» (ծափահարութիւն կենտրոնում և աջից)։

Կռուպէնսկին կարծում է, որ ոչ թէ նակազը, այլ հայրենիքի պարտականութիւնն է պարտաւորեցնում քննել օրինագիծը, որը միայն կարող է վերացնել Ռուսաստանի և ծայրերկրների սուր յարաբերութիւնները։ «Այդ յարաբերութիւնները շահաւէտ են միայն սահմ.-ռամկավարներին և սօց.-դեմօկրատներին, որոնք եղբայրական ողջոյն են յղում ֆինլանդացիներին։ Ոչ մի կաշառք մեզ չի հրապուրի վաճառել Ռուսաստանի պատիւը։ Յենվելով Աղեքսանդր I կայսրի խօսքերի վրա, հռետորն ապացուցանում է, որ Ֆինլանդիայի իրաւունքների ոչ մի խախտում առաջարկված օրինագծի մէջ չը կայ, սակայն ազատ Վըբորգ անհրաժեշտ է Միլիւկովին նրա համար, որպէսզի նա մի անգամ ևս կարողանայ այնտեղ գնալ (ծիծաղ, ծափեր աջից)։

Մարկով 2-րդը խիստ յարձակվելով Միլիւկովի վրա՝ վերջում ասում է. «Միլիւկովի առաջարկութիւնը ընդունելու միակ ելք ներկայանում է Դումայի արձակումը։ Ժամանակն է, որ կադէտները հեռանան Դումայից. չէ՞ որ նրանց դիմումները ժողովրդին ցանկալի հետևանքներ չեն տալիս։ Եթէ պատմական հարցի լուծման նախօրեակին դուք չէք ցանկանում ցրվել, եթէ չէք կամենում, որպէսզի նա լուծվի Դումայից դուրս, չը խրտնելով Միլիւկովի կոչերից, յանձնեցէք օրինագիծը մասնաժողովին, իսկ Միլիւկովին թողէք ցուցամոլութիւն անել իր դաւաճանական վարմունքով»։

Նախագահ.—Այդ դարձուածքը անթոյլատրելի է։ Ձեզ կարգի եմ հրաւիրում։

Պետրով 3-րդը բողոքում է այդ տեսակ օրինագծեր Դումայի քննութեանը ներկայացնելու դէմ, գտնելով որ նախագծի ներկայացնելը կառավարութեան կողմից կրում է պրօվօկատորական բնաւորութիւն. բայց հռետորը յոյս ունի, որ կառավարութեան պլանը չի աջողվի, քանի որ երրորդ Դումայում կայ օպպօզիցիա, որ կարողանում է երևան հանել ամեն մի ստոր։ Դիմելով հոգևորականութեան և գիւղացիութեան,

*) Տես «Մշակ» № 60.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՆԳՈՅՑԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ
Դ. ԱՅԶՄԱՆԻ

Առաւօտեան մատակարարողը բերում է միս, կանաչեղէն, քարածուխ, հաց։ Պօլինա Լվօվնան շտապ-շտապ ընդունում է և անմիջապէս կանգնում պլիտայի առաջ։

Թշշալով տապակվում են կօտլետները, պլթպլթում է եփվող սուպը, ղլթղլթում է բօրշը։ Գոլորշիով, տաքութիւնով, ծուխով, ձայներով, կաղնեայ տախտակի վրա շտապ-շտապ ծեծող կոտորիչի թխկթխկոցով լցնվում էր նեղուածք փոքրիկ խոհանոցը, բայց Պօլինա Լվօվնան, նախկին ուսանողուհի, դէս ու դէն ընկնելով՝ կաթսայից թավային, թավայից պուտկին, չայնիկին, քամիչին, կամպոտով լի բանկային, սուխարիի արկղին... վազելով լցնում է կերակուրները ափսէների մէջ, ածում է գաւաթների մէջ, տալիս է պօրցիաները, վրդովվում, շտապում է, կարմրած, գրգռված, լարված, դժուարութեամբ լսելով և արդէն վատ հասկանալով...

Ճաշողները սկսում են հաւաքվել ժամը 11-ի մօտ։

Մեծամասնութիւնը ուսանողներ են՝ բժշկական դպրոցի կամ բարձրագոյն հոգևոր դպրոցի աշակերտներ։ Նրանց ժամանակը քիչ է. նրանք շտապում են. պէտք է շտապէ և Պօլինա Լվօվնան, որ պատրաստում է խոհանոցում, և նրա քրոջ աղջիկ Նատաշան, որ սպասաւորում էր սեղանատանը։

Ժամը 2-ից յետոյ ճաշատունը դատարկվում է։ Ժամը 6-ի մօտ ժողովուրդը նորից սկսում է հաւաքվել, և նորից սկսվում է իրարանցում, որ տևում է մինչև ժամը 9-ը։ Մինչև ժամը 9-ը՝ սեղանների միջով անցուդարձ է անում սպասաւորող Նատաշան և մինչև 9-ը նեղուածք խոհանոցում թշշում են կօտլետները թավաների մէջ, պլթպլթում է սուպը, ղլթղլթում բօրշը, իսկ գոլորշին բարձրանում դէպի առաստաղը և տարածվում այս ու այն կողմը, և նրա սպիտակ քուլաները նստում են պատերի վրա։

Վերջանում է օրը, հաւաքում են ճաշարանը, մաքրում են, լուանում և քնում։

Տանջված ու փշրված՝ պառկում է Պօլինա Լվօվնան իր նեղ մահճակալի վրա. պառկում է, բայց ականջին դեռ հնչում են կօտլետների թշշոցը, սուպի ղլթղլթոցը, ճաշողների խօսակցութիւնները և աղմուկները և կաղնեայ տախտակի վրայից չը հանգչող կոտորիչների ձայնը։

Քուն չը կայ։ Հանգստութիւն չը կայ։ Թեթևութիւնը չէ գալիս։

—

Տասնութ տարի սրանից առաջ սկսեց Պօլինա Լվօվնան կանգնել խոհանոցի շուրջը, երբ ճաշարանում, և ահա այն ժամանակվանից անփոփոխ և անդադար կապած է նրանից միևնոյնը, ամբողջովին միևնոյնը՝ խոհանոցը, իրարանցումը, կօտլետների թշշոցը, մուխը և գոլորշին, տաքութիւնը, յոգնածութիւնը, թախիծը, գլխացաւը, դրամի սղութիւնը, ստորացնող սակարկութիւնը՝ անհամբեր մատակարարողների հետ, որոնց շատ էր պարտ, ամօթխած ակնարկները յաճախորդներին, որոնք իրան շատ էին պարտ...

Օրէ-ցօր, շաբաթից-շաբաթ, տարէ-ցտարի դրա վերջը չէ տեսնվում, սահմանը չէ նշմարվում, և յայտնի էլ չէ, թէ ինչո՞վ պէտք է վերջանայ։

Բայց արդէն ջարդվում է ինքը ֆիզիքապէս, ուժասպառ է հոգեպէս։ Կնճիռները դրոշմվել են նրա երեսի վրա, սպիտակ մազերը գլխի վրա աւելի են շատացել, քան թէ սևը, և չորացել է կուրծքը...

Այն, որ անցեալում կարելի էր լինում անցկացնել թեթև, ճարաճճի հեգնութեամբ, այժմ անտանելիօրէն ճնշում է նրան և սեղմում, և Պօլինա Լվօվնան հասկանում է որ հանգստութիւն, գոնէ ժամանակաւոր հանգստութիւն է հարկաւոր անմիջապէս...

Բայց հանգստութիւն չը կայ. բոլորը կատարվում է առաջվայ պէս, նոյնանման, և հանգստութիւն չի լինի...

Ճաշատան համար չը կայ ոչ կիրակի և ոչ տօն օր. և՛ Զատկի առաջին օրը, և՛ Ջրօրհնէքի, և՛ Նոր-Տարվայ օրը պէտք է ճաշ տալ։ Եւ տարվայ 365 օրը կանգնած է Պօլինա Լվօվնան շիկացած պլիտայի շուրջը թշշացող թավաների քով։

Այդպէս էր ճաշատան առաջին տարվայ գոյութեան ժամանակ, այդպէս կը լինի նաև միշտ, քանի դեռ ճաշատունը կը պահպանի իր գոյութիւնը։

—

Պօլինա Լվօվնայի յաճախորդները համարեա բոլորը երիտասարդներ են։ Յաճախ նրանք գալիս են զոյգերով։ Նրանք սիրահարվում են, ամուսնանում և ուսումն աւարտելուց յետոյ գնում տուն՝ իրանց հեռաւոր հայրենիքը։

Անցնում է ժամանակը։

Հետաքրքրութիւնից շարժված կամ ձանձրանալով հին բնակութիւնից, որտեղ անց են կացրել լաւագոյն տարիները, երբեմն էլ քէֆ անելու ցանկութեամբ, նոյնպէս և իրանց գիտութեան պակասորդը լրացնելու անհրաժեշտութեամբ, Պօլինա Լվօվնայի նախկին յաճախորդները գալիս են նորից Պարիզ, բայց գալիս են արդէն պատկառելի և ծանր մարդիկ դարձած, սերտ կերպով կապված արդիւնաւէտ պաշտօնատեղերի հետ։

Այժմս նրանք ճաշում են մեծ բուլվարների վրա գտնվող հարուստ հիւրանոցներում և խմում են պօն-դէ-կանէ, բայց որպէսզի յիշեն անցած-գնացածը, երիտասարդութիւնը, ուսանողական կանաչ սիրեցեալ օրերը՝ մէկ-մէկ գալիս են և այստեղ, Պօլինա Լվօվնայի էժանագին ճաշարանը...

Խոհանոցի գոլորշուց քրտնած փոքրիկ պատուհանից տեսնում է Պօլինա Լվօվնան հաղւագիւտ հիւրերին և մի բոպէ դուրս է վազում նրան ողջունելու։ Ծանօթանում է շքեղ հագնված, գիրացած ամուսնու և նրա երեխաների հետ և ապա անհանգիստ, շտապ-շտապ յետ է վազում դէպի պլիտան, թշշացող թավաների մօտ, որպէսզի տեսնէ, թէ չե՞ն այրվել արդեօք տապականները, կօտլէտները։

Պօլինա Լվօվնան այդպիսի շատ հանդիպումներ է ունեցել, որոնց ժամանակ շատ սիրտ շարժող յիշողութիւններ էին ծագում նրա վշտացած հոգու մէջ։ Մոռացված պատկերների ամբողջ շարքեր էին ծագում անցեալից, վրդովում էին ու ճնշում նրա հոգին...

Նրա յաճախորդներից մէկը յայտնի բժիշկ է. նա պրիվատ-դոցենտ է և ունի սեփական հիւանդանոց։ Միւսը՝ մեծ նաւաշինութեան նաւահանգստի (верфь) կառավարիչ է։ Երրորդի մասին նա այս օրերս կարդաց լրագիրներում, որ աջողութեամբ առաջ է գնում քաղ. վարչութեան մէջ։ Չորրորդը մեծ տեղ է բռնում գրականութեան մէջ և նրա անունը յայտնի է ամբողջ գրագէտ Ռուսաստանին։

Կար ժամանակ, որ այդ մարդիկ վազում գալիս էին այստեղ մաշված, նիհար, գրգռված, ագահութեամբ լափում էին կօշտ տապականները, շտապով ուտում էին հոտէ սուպը և կուլ էին տալիս ահագին կոյտերով դարսված հացը...

Ա՜խ, նրանցից գոնէ մի քանիսը եթէ երբեմն յիշէին Պարիզի աղքատ խոհանոցը, նրա խեղճ պահողին և վերադարձնէին նրան այն, ինչ որ այն ժամանակ ուտում էին ապառիկ...

Բայց այժմս նրանց խորթ է 15 սանտիմանոց սուպը և հազիւ թէ յիշելիս լինեն իրանց արդէն անպէտք Պօլինա Լվօվնային։

Բայց Պօլինա Լվօվնան դեռ կանգնած է ծխի գոլորշու մէջ, շիկացած պլիտայի առաջ՝ դարձնելով ամբողջ ժամանակ թշշացող տապականները թավաների մէջ, և այժմ աւելի քիչ քան երբ և իցէ՝ նա յոյս ունի փոփոխութեան, հանգստութեան։

—

Պօլինա Լվօվնան յիշում է շատ և շատ եղելութիւններ։

Բայց նա աշխատում է չը մտածել մէկի մասին, այն բարձր, շիկահեր, մեղմ ձայնով և հեզ աչքերով անձի, որի պատճառով այն ժամանակ, շատ տարիներ առաջ, նա տրվեց կանգնել ահա այս խոհանոցում...

Այն ժամանակ նա ուսանողուհի էր։ Նա լսում էր լեկցիաներ համալսարանում, յա-

Հռետօրը կոչ է անում նրանց ձայն տալ նախագիծը մասնաժողովի յանձնելուն դէմ, եթէ միայն նրանք չեն ցանկանում վերստին իրանց հասցէին լսել այն խօսքերը, որոնք լսվում էին 1905 և 1906 թւերին աշխատաւորականների կողմից։ Հռետօրը կարդում է պատճառաբանեալ յայտարարութիւն, որ մերժում է օրինագիծը առանց մասնաժողովին յանձնելու։

Ձայների առաւելութեամբ ընդդէմ օպպօզիցիայի որոշվում է վիճաբանութիւններին վերջ տալ։

Անձնական հարցի նկատմամբ խօսում են Միլիւկովը և Մակլակովը։

Եֆրեմովն ասում է, որ առաջադիմականները կարծում են, թէ ներկայ օրինագիծը ներկայացված է օրինական կարգով, ուստի և առաջադիմականները, չը նախորոշելով իրանց վերաբերմունքը դէպի օրինագծի էութիւնը, ձայն կը տան յօգուտ մասնաժողովի յանձնելուն։

Մակսուդովը ասում է, որ մահմէդականները ձայն կը տան օրինագիծը մասնաժողովի յանձնելուն դէմ։

Քուէարկութեամբ ձայների առաւելութեամբ ընդդէմ օպպօզիցիայի օրինագիծը յանձնվում է 21 հոգուց բաղկացած մասնաժողովին։ (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Էջմիածնից մեզ հաղորդում են, որ Վեհ. Հայրապետը դիւանապետ է նշանակել Պարսկա-Հնդկաստանի թեմի առաջն. փոխանորդ Բագրատ վ. Վարդազարեանցին։

◆ Մարտի 18-ին Թիֆլիսում կատարվեց մի անսպասելի ոճրագործութիւն։ Այս անգամ մարդասպաններին զոհ դարձաւ Թիֆլիսի հասարակութեան համար ոչ այնքան անյայտ Աղասի Մելիք-Այվազեանը։ Սպանութիւնը, ոստիկանական տեղեկութեան համաձայն, կատարվել է անձնական վրիժառութեան հողի վրա, որ բղխում է ընտանեկան ստացուածքային յարաբերութիւններից։ Դիակը սպանութեան տեղից (Կօնդրատէնկօ փողոցում, ջհալաբարում) տարվեց Միքայէլեան հիւանդանոց։ Անմիջապէս ոստիկանութիւնը ձեռք զարկեց գտնելու և ձերբակալելու մարդասպաններին Պետերբուրգից նորերս բերված խուզարկու շների օգնութեամբ, որոնց շնորհիւ և նա հասաւ իր նպատակին։ Սկզբում թողին «Դիանա» շունը, որ սպանութեան տեղից սկսեց, հոտառութեամբ, ժողոված ահագին ամբոխի մէջ այս ու այն կողմն ընկնել՝ գտնելու ոճրագործի հետքը։ Հասկացող շունը նախ մտաւ Կալբերօվսկայա փողոցը և ապա Մինգրէլեան գնդի զօրանոցի մօտով վազելով մտաւ մի տան ստորին յարկը, ուր և ներս ընկնելով կեցողներից մինի բնակարանը՝ բերանն առաւ ընկած գլխարկը։ Ապա նա յարձակվեց գլխարկի տիրոջ վրա և պինդ բռնեց նրան։ «Դիանա» շան գործողութիւնները ստուգելու համար ոստիկանութիւնը բաց թողեց մի ուրիշ խուզարկու շան էլ, «Լանդէրն», որը ճիշդ այնպէս վարվեց, ինչպէս Դիանան։ Այդպիսով հնար եղաւ ձերբակալել ենթադրեալ ոճրագործներին, որոնք երեք հոգի են։ Կատարվում է քննութիւն։ Հանգուցեալը մասնակցում էր հասարակական գործերին և իր կարողութեան համեմատ օգնում էր։ Ի միջի այլոց նա որոշ գումար տուած ունի դրամատիկական ընկերութեանը՝ մրցանակաբաշխութեան համար։ Հանգուցեալի մահից յետոյ թողեց կին, տղայ և աղջիկ։

◆ Կովկասի Փոխարքայի պալատում մարտի 17-ին կապիտան Սէլունսկին կարդաց զինւորական հաղորդագրութիւն առաջաւոր գնդերի նշանակութեան մասին բերդային կռւի ժամանակ։ Լսում էին Փոխարքայի զինւորական մասի օգնականը, կովկասեան զինւորական շրջանի շտաբի կառավարիչը և զօրամասերի ներկայացուցիչները։

◆ Մարտի 17-ին Կովկասի Փոխարքայի քաղաքացիական մասի օգնականին ներկայացաւ մի պատգամաւորութիւն Շամախի քաղաքի ազգաբնակութեան կողմից, որ խնդրեց պաշտպանել քաղաքի միջնորդութիւնը, որի համաձայն խնդրվում է Շամախին Բագւի հետ միացնել երկաթուղով։

◆ Ահագին պահանջի պատճառով բամբակի սերմերի գները բարձրացան պուդին երկու րուբլի։

◆ Մուղանի դաշտը մեկնեց մի քննիչ յանձնաժողով՝ հետազօտելու համար այն մասը, որ ենթարկվելու է ոռոգման։ Յանձնաժողովի աշխատանքները կը տևեն մօտ երկու ամիս։

◆ Մշակվում է Կովկասում անտառապահութեան ստորին կարգի դպրոցներ հաստատելու հարցը այն շրջանների համար, ուր աւելի շատ են տարածված փայտեղէնի աշխատանքները։

◆ Վերսկսեց իր հրատարակութիւնը վրաց էկզարխութեան օրգանը պաշտօնական մասով։

◆ Յիշեցնում ենք, որ այսօր, շաբաթ, կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում բժիշկ Ա. Բաբայեան կը կարդայ դասախօսութիւն եկեղեցական առողջապահութեան մասին։

◆ Կովկասեան բժշկական ընկերութեան շինութեան մէջ (Ալէքսանդրեան այգում) երեխաների համար այսօր, երեկ. ժամը 4—5, տ. Կուժսինեվան ռուսերէն կը կարդայ «Ակտ-Բօզատ»։ Վաղը, մարտի 21-ին, տ. Վ. Սահակեանը նոյն տեղում հայերէն ժ. 10—11 կը պատմէ «Օջախը»։ Տիկին Գօնիևվան վրացերէն ժամը 11—$11\frac{1}{2}$ կը դասախօսէ «Շալվի արկածի մասին»։ տ. Ախալշէնիշվիլին ժամը $11\frac{1}{2}$—$12\frac{1}{2}$ կը խօսի «կատուի ընտանիքի» մասին։ Հասակաւորների համար բժ. Գամբաշիձէն վրացերէն ժամը —6 կը խօսէ առողջաբանութեան մասին, իսկ ժամը 6—7 բժ. Մխիթարեանը կը դասախօսէ մարդու կազմուածքի մասին։ Մուտքը ձրի է։

◆ Թիֆլիսում հարուստ առևտրական Ալ. Միլօվը, որի կեանքի դէմ մահափորձ եղաւ, ստացել է մի սպառնական նամակ, որի մէջ վրացերէն լեզուով փող է պահանջվում. կնիքը կրում է «անիշխանականների կոմմունիստների Թիֆլիսի կազմակերպութիւն, հաց ու կամք»։

◆ «Полт. Гол.» լրագիրը հաղորդում է, որ Կօբէլեակի հիւանդանոցում մի կին ծնել է մի երեխայ խոզի գլխով։ Բազմաթիւ հետաքրքրվողներ այցելում են տեսնելու խոզանման երեխային։

◆ Վրաց մէջ գրագիտութիւն տարածող ընկերութիւնը դիմել է Բագւի քաղ. վարչութեան՝ խնդրելով ձրիաբար մի հողաբաժին յատկացնել Բօլշայա-Մօրսկայա և Մօլօկանսկայա փողոցների անկիւնում։ Ներկայումս Բագւում մօտ 5000 վրացիներ կան և չունեն մի կենտրոնական հաստատութիւն, ուր կենտրոնանային նրանց կուլտուրական-կրթական հաստատութիւնները։ Ընկերութիւնը խնդրում է բաւարարութիւն տալ իր խնդրին ճիշդ այնպէս, ինչպէս քաղաքային դուման հողաբաժիններ յատկացրեց Բագւի միւս ազգութիւնների կուլտուրական հաստատութիւններին։

◆ «Մշակի» երէկվայ համարում Մելխիոր դը-Վօգիւէի մասին գրված յօդուածում Վօգիւէն սխալմամբ դուրս է եկել «Վօգինէ»։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Դերասան Գ. Միրզոեանի բեմական գործունէութեան XXV-ամեակը տօնելու առիթով կազմված յանձնաժողովը որոշել է հրաւիրաթերթեր ուղարկել բոլոր հասարակական հաստատութիւններին, թէ Թիֆլիսում և թէ գաւառներում, լինի այն վրացական կամ հայկական, որպէսզի նրանք օր առաջ յայտնեն յանձնաժողովին իրանց մասնակցութեան ձևի և ներկայացուցիչների մասին։

Հինգշաբթի, մարտի 18-ին, Արքունական թատրոնում տեղի ունեցաւ դերասան Սևումեանի հրաժեշտի բենեֆիսի ներկայացումը մասնակցութեամբ Հայոց Դրամատիկական խմբի թատերասէրների և դերասանների։ Ներկայացման ծրագիրը մի հաւաքածու էր՝ այլևայլ թատերական գրուածքներից վերցված մի-մի գործողութիւնների, իսկ առանձին հետաքրքրութիւն էր ներկայացնում առաջին անգամ զօկերէն խաղացված «Ամս խոմփըցանիլն ա» վօդևիլը։

Դերասան Սևումեանը Գրօսմանի («Թագաւորը»), Գօլինսի («Դուէթօզ հնչիւններ»), Ֆրանց Մօօրի («Աւազակներ»), Ուրիէլ Ակօստայի («Ուրիէլ Ակօստա») և Լինտօրի («Ամս խոմփըցանիլն ա») տարբեր տեսակի և խիստ տարբեր ամպլուայի դերերում իր շնորհալի խաղով ցոյց տուեց, որ օժտված է միանգամայն թէ լաւ բեմական ույժ լինելու և թէ մանաւանդ լաւ ըմբռնելու ու խաղալու տարբեր ամպլուայի զօրեղ դերեր։ Այս շատ մեծ գրաւական է այն տեսակէտից, որ շնորհալի դերասանը ապագայում կարող է լինել հայ բեմի համար շատ լաւ ռէժիսեօր։

Միւս դերակատարները իրանց աջող խաղով նպաստեցին ներկայացման աջողութեանը։ Զօկերէն խաղացված պիեսը մեծ զուարճութիւն պատճառեց բաւական թւով ներկայ եղող զօկերին։ Սակայն ափսոս որ այդ պիեսի նիւթը զօկերի կամ հայկական կեանքից չէր վերցված. այդ դէպքում առաւել ևս հետաքրքրական կը լինէր, քան ֆրանսիական զինւորական պարագով գործող անձանց բերանից լսվող զօկերէն խօսակցութիւնը։

Չը նայելով որ տեղերի գները շատ մատչելի էին նշանակված, սակայն թատրոնը լիքը չէր։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ու (в) ՁԱՅՆԻ Վ-Ի Ե Ւ-Ի ՓՈԽԵԼՈՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔԸ

Ամեն մի վերանորոգութեան, բարեփոխութեան նպատակը պիտի լինի տանել «վատից՝ լաւը, դժուարից՝ հեշտը, բարդից՝ պարզը...»։ Սա այնպիսի ճշմարտութիւն է, որի դէմ, կարծում եմ, ոչ Աղայեանը և ոչ Մալխասեանը կարող են ասելու բան ունենալ։ Ելակէտ ընդունելով այս սկզբունքը՝ մի քանի օրինակներով ուզում եմ ցոյց տալ, որ ինչպէս Աղայեանի, նոյնպէս և Մալխասեանի ուղղագրութիւնները լեզուն ոչ թէ հեշտացնում, այլ դժուարացնում են։

Նախ՝ ինչո՞ւ մեր երանելի Մեսրոպը ու պարզ ձայնաւորը երկու նշանագրով է ձևակերպել. միթէ դժուար էր ս. Մեսրոպի համար այնքան հնչիւնների համար ջոկ-ջոկ նշանագրեր յօրինելուց յետոյ մի նշանագիր էլ ու հնչիւնի համար հնարել, օրինակ ռուսաց у գրի նման։ Ես չեմ կարծում, որ նա դժուարանար այդ բանի մէջ. ս. Մեսրոպը աւելի խորն է թափանցել հայոց լեզուի արտասանութեան կանոնների մէջ, քան մենք այսօր անում ենք։

Թէ Աղայեանին և թէ Մալխասեանին քաջ յայտնի է, որ հայոց լեզուի հոգին, արտասանութիւնը պահանջում են, որ ու (у) ձայնաւորից յետոյ երբ գալիս է մի ուրիշ ձայնաւոր՝ մէջտեղը արտասանվի վ ձայնը. օրինակ՝ պատուական, լեզուաբան, կաթուած, Աստուած... Օտար անուններ՝ Սամուէլ, Մանուէլ, Նինուէ, որոնք օտար ազգերի մէջ վ հնչիւնը չունեն, բայց հայերէն տառերով գրուելով արտասանվում են վ-ով. կարծեմ Աղայեանը և Մալխասեանն էլ այժմ արտասանում են՝ Манвель, Самвель, Нинве և ոչ թէ Мануилъ, Самуилъ, Нинуе. Արտասանութեան այս պահանջն է պատճառը, իմ կարծիքով, որ ս. Մեսրոպը ու ձայնը ստիպված ձևակերպել է ո և ւ գրերով, որտեղ ւ-ը երկու պաշտօն պիտի կատարէր, ո-ի հետ պիտի հնչվէր ու, իսկ յաջորդ ձայնաւորի հետ վ։ Այս դէպքում ու ձայնաւորը մօտաւորապէս ը ձայնաւորի է փոխվում, բայց երբեք չէ կորչում։ Եթէ ս. Մեսրոպը ու ձայնաւորը ձևակերպէր օրինակ ռուսաց у գրի նման, այն ժամանակ պիտի գրէր. լեզу—լեզуվի, վաղу—վաղу—վաղуվի, արу—արуվի, զարդ—զարդу—զարуվէ, ծաղր—ծաղу—ծաղуվէ, զենуմ—զենуս—զենу—զենуվի—զենуվար—զենуվաք... Օրինակներ խիստ շատ են։ Ահա այս վ-ի մուտքն է պատճառը, որ ս. Մեսրոպին ստիպել է ու ձայնը ձևակերպել այնպէս, որ հոլովումների և խոնարհումների ժամանակ հարկադրված չը լինի բառի մէջ մի այնպիսի գիր մտցնել, որը արդարացնել չէ կարելի հոլովման և փոփոխման կանոններով և, որ գլխաւոր է, բռնի կերպով արտասանել չը տայ ու ձայնաւորը այն դէպքերում, երբ լեզուն ինքը, դժուարանալով արտասանել, սղում է կիսով չափ և դարձնում մօտաւորապէս ը։ Սրանից հետևում է, որ գրաբար լեզուի մէջ ու գիրը ամեն դէպքերում էլ անփոփոխ գրելը անհրաժեշտութիւն, պահանջ է եղել։

Այժմ դառնանք աշխարհաբարին։ Աշխարհաբարի քերականութեան մէջ կարդում ենք, որ առաջին հոլովման վերջաւորութիւններն են՝ ի, ով, ից, ում. աշակերտին մնում է, որ տրված բառի վերջին կպցնի այս վերջաւորութիւններից մէկը, որ ստանայ պահանջված հոլովը. քար—քարի, հաց—հացով, լեզու—լեզուից, մեղու—մեղուի։ Պրծաւ գնաց։ Իսկ այժմ Աղայեանը և Մալխասեանը ստիպում են ուսուցչին, որ վերոյիշեալը բացատրելուց յետոյ՝ ասի և հետևեալը. «Ու վերջացած բառեր նոյնպէս հոլովվում են առաջին հոլովման նման, բայց սեռական, տրական... հոլովներում ու ձայնը պէտք է կէս անենք, կէսը պահենք, կէսը դէն ձգենք, պէտք է ո ձայնը սղենք և թողնենք միայն ւ, ուստի լեզու բառը պիտի հոլովել այսպէս. լեզու—լեզւի...»։ Այս աւելորդ կանոնը և բացատրութիւնը որոշ դժուարութիւն է ուսուցչի և աշակերտի համար։ Եթէ այս երկար բացատրութիւնը ուսուցիչը չը կամենայ տալ, պիտի ասի կարճ կերպով. «Ու ձայնաւորը հոլովների ժամանակ փոխվում է ւ կամ վ բաղաձայնի, օրինակ մեղու—մեղւի—մեղվի»։ Ես շատ լեզու չը գիտեմ, լեզուաբան չեմ, սակայն այնքան գիտեմ, որ ձայնաւորը բաղաձայնի չէ փոխվում։

Այս՝ մէկ անհեթեթութիւն նոր ուղղագրութիւնից առաջացած։

Աշակերտին պիտի սովորեցնենք Աստուած անուան հոլովումը. անենք երեք ուղղագրութեամբ էլ. Աստուած, Աստւած, Աստված. առաջին ուղղագրութեամբ ասում ենք. «Աստուած անունը պիտի հոլովել ի վերջացած անունների նման դուրս ձգելով ա ձայնաւորը»։ իսկ երկրորդ և երրորդ ուղղագրութեամբ պիտի ասել. «Աստւած, Աստված բառը պիտի հոլովել ի վերջացած անունների նման դուրս ձգելով ա ձայնաւորը և ւ, վ բաղաձայնը փոխելով ու ձայնաւորի»։ Բացի այն, որ բացատրութիւնը երկարում է, այստեղ էլ երկրորդ անհեթեթութիւնը պիտի ասել, որ բաղաձայնը փոխվում է ձայնաւորի։ Նման բարդութեան և անհեթեթութեան հանդիպում ենք և բառերի ածանցման, բարդման և արմատները գտնելու ժամանակ։

Դժուարութեան այլ օրինակ. ուսուցիչը ուզում է աշակերտին տալ այսպիսի գրաւոր աշխատանք. աշակերտը պէտք է դասի մէջ եղած գոյական անունները արտագրի ուղղական հոլովի վերածելով, այսինքն սկզբնական ձևով։ Տանք աշակերտին երկու ուղղագրութեամբ յօդուածներ. 1) լեզուի, լեզուով, կատուից, կատուով, բուի, ձուով, կկուից, լուից, մեղուում. 2) լեզւի, լեզւով, կատւով, բւի, ձւով, կկւից, լւից, մեղւում։ Առաջին ուղղագրութեամբ աշակերտին մնում է ջնջել հոլովական վերջաւորութիւնները և արտագրել առանց դժուարութեան, իսկ երկրորդ ուղղագրութեամբ հոլովական վերջաւորութիւնները ջնջելուց յետոյ մնում են լեզւ, կատւ, բւ, ձւ, կկւ, լւ, մեղւ, որոնց ուղղականը, սկիզբը գտնելու համար բաւական գլխին զօռ պիտի տայ. իսկ «գլխին զօռ տալը», ինչ չափով էլ լինի, դժուարութիւն է աշակերտի համար։ Այս դժուարութիւնը գուցէ այնքան զգալի չէ հայախօս մանուկի համար, բայց երբ այսօր հայ մանուկների մի ստուար մասը մայրենի լեզուն սովորում է իբրև օտար լեզու, այսպիսի մի աշխատանք տալը անկարելի է դառնում, հետևաբար և դժուարանում է հայերէն սովորող օտարազգիների գործը։

Նոր ուղղագրութիւնները աղաւաղումն են առաջացնում օտարազգի անունների, մանաւանդ յատուկ անունների մէջ։ Մենք ս. Մեսրոպի ուղղագրութեամբ գրում ենք՝ Լանդուա, Լաուէր Ուիստօն, Պադուա, Գենուա, Պապուաս. իսկ նոր ուղղագրութեամբ պիտի գրել՝ Լանդւա—Լանդվա, Լաւէր—Լավէր, Վիստօն, Գենւա, Պադվա, Պապվաս, որոնք եթէ եւրօպական ուղղագրութեան անծանօթ մի մարդ գրելու լինի ռուսերէն՝ կը ստանաք—Ландва, Лаверъ, Вистонъ, Генва, Падва, Папвасъ. Վերջին անունը կարդացող եւրօպացին կամ ռուսը դժուար կը հասկանայ, որ դա Папуасъ անունն է։ Մենք պարծենում ենք, որ հայոց լեզուի հնչիւնները այնքան շատ են նուրբ, որ այդ հնչիւնները արտայայտող նշանագրերով կարելի է ամեն լեզուով էլ գրել, իսկ նոր ուղղագրութիւնը դժուարացնում և աղաւաղում է օտար անունների գրութիւնը։

Այս օրինակներից երևում է, որ ու (ւ, վ) հնչիւնի անփոփոխ պահելը ամեն դէպքերում էլ թէ գրաբարի և թէ աշխարհաբարի մէջ անհրաժեշտ է, եթէ չենք ուզում լեզուի ուսուցումը դժուարացնել նորանոր կանոններով և աւելորդ բացատրութիւններով, որը կարծում եմ շատ ուսուցիչներ պիտի զգացած լինեն, անկարող լինելով միևնոյն ժամանակ կռւել այդ չարիքի դէմ։ Ինչո՞ւ։ Որովհետև Ղ. Աղայեանը դեռ միակն է մեր մանկական գրականութեան մէջ. հայ ուսուցիչը չէ կարող զանց անել Աղայեանին. նա ստիպված է տալ աշակերտի ձեռքը նրա դասագրքերը և գրուածքները, որոնք ախորժանքով են կարդացվում։ Տպվածի ուղղագրութիւնը փոխելն այնքան էլ հեշտ չէ։ Ես գոնէ աշխատել եմ Աղայեանի ուղղագրութիւնը սրբագրել տալ աշակերտներին, բայց անյաջողութեան եմ հանդիպել։ Աղայեանն ի չարը գործ դրեց իր տաղանդը՝ մի սխալ ուղղագրութիւն մտցնելով հայոց լեզուի մէջ։ Ի նկատի ունենալով և Ստ. Մալխասեանի հեղինակութիւնը մեր գրականութեան և դպրոցական կեանքի մէջ, հաւատացած եմ, որ շուտով կունենայ իր հետևողները. այն ժամանակ վա՜յ հայ ուսուցչին և հայ աշակերտին։

Քանի դեռ չարիքը կէս ճանապարհին է, այս համառօտ դիտողութիւնների վրա հրաւիրում եմ հայ ուսուցիչների և գրողների ուշադրութիւնը։ Արսէն ք. Վարդանեան

Եկատերինօդար

ՂԶԼԱՐԻ ՓՈԽԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Լրագրական կցկտուր տեղեկութիւններին նայելով Էջմիածնի սինօդը մտադիր է Ղզլարի փոխանորդութիւնը տեղափոխել Վլադիկավկազ։ Այդ լուրի հէնց առաջին տպաւորութեան տակ Ստաւրօպօլի Սահակ քահանան «Մշակի» № 18-ի մէջ կարծիք է յայտնում նախ՝ որ Ղզլարի հոգևոր կառավարութիւնը հէնց Ղզլարումն էլ պէտք է մնայ (թէ ինչո՞ւ՝ չէ բացատրում) և երկրորդ՝ եթէ փոխադրութեան անհրաժեշտ կարիք կայ, ցանկալի է համարում փոխադրված տեսնել Արմաւիրում, «ուր թէ բաւականաչափ հայ կայ և թէ կենտրոնն է կազմում Հիւսիսային Կովկասում եղած Աստրախանի թեմի բոլոր քաղաքների»։

Պէտք է նկատել, որ Ղզլարի հոգևոր կառավարութեան իրաւասութեանը և հսկողութեանն է պատկանում միմիայն Ղզլարը, իսկ Աստրախանի թեմի մի ամենախոշոր զանգուածի՝ Հիւսիսային Կովկասի հայաբնակ քաղաքների և աւանների եկեղեցիները կառավարվում են տեղական գործակալ քահանաներով, որոնք անմիջական յարաբերութեան մէջ են գտնվում Աստրախանի կօնսիստօրիայի հետ, բնաւ չենթարկվելով Ղզլարի հոգևոր կառավարութեան։ Առաջնորդանիստ Աստրախանի հեռաւորութեան պատճառով յիշեալ վայրերի եկեղեցիների և դպրոցների վրա հսկողութիւնը շատ թոյլ է։ Չը կայ մի կօնտրօլ, որ ի մօտոյ հսկէ եկեղեցական, դպրոցական, կալուածական հարցերի վրա։ Հիւսիսային Կովկասում մի քանի տեղեր գիտեմ, որոնք քսան ու աւելի տարիներ առաջնորդի կամ գոնէ կօնսիստօրիայից ուղարկված մի լիազօր քննիչի երես չեն տեսել, որոնք անձամբ ծանօթանալով տեղական եկեղեցական, դպրոցական, կալուածական և այլ առկախ մնացած հարցերի հետ՝ իրազեկ լինէին ու անմիջական լուծումն տային, որով վերջ կը դրվէր շատ անգամ անվերջ շարունակվող ձանձրալի գրագրութիւններին։

Արդ՝ եթէ Ղզլարի հոգ. կառավարութիւնը պէտք է տեղափոխվի մի կենտրոնատեղ քաղաք, պահպանելով իր նեղ և սահմանափակ իրաւասութեան սահմանը, այդ դէպքում, ճիշդ որ, Ղզլարից տեղափոխելու ոչ մի կարիք չը կայ։ Իսկ եթէ տեղափոխութիւնը կապ ունի, որ հաւանական է, Հիւսիսային Կովկասի հայ եկեղեցիների, վանքերի և դպրոցների վրա ի մօտոյ խնամելու, հսկելու և կարգաւորելու ֆունկցիաներ ունենալու հարցի հետ, այս դէպքում պէտք է ուրախանալ միայն սինօդի այդ խելացի կարգադրութեան վրա։

Այժմ հարց է ծագում, թէ ո՞րն է Հիւսիսային Կովկասի բոլոր հայաբնակ վայրերի կենտրոնը, ուր տեղափոխվէր հոգ. կառավարութիւնը։ Սահակ քահանան գտնում է, որ «այդպիսի մի կենտրոն տեղ ներկայացնում է Արմաւիրը»։ Այդ եզրակացութիւնը մի քիչ վիճելի է։ Իմ կարծիքով, միակողմանի չը լինելու համար, անհրաժեշտ է աչքի առաջ ունենալ ճշգրիտ ստատիստիքական տեղեկութիւններ Հիւսիսային Կովկասի հայ եկեղեցիների, վանքերի, բնակչութեան թւի և ճանապարհների հաղորդակցութեան ու հեռաւորութեան մասին, որոշելու համար իսկական կենտրոնը։ Չը կան ճշգրիտ վիճակագրական տեղեկութիւններ, ուստի ես կը դիմեմ մօտաւոր և ընդունված հաւանական թւերի, որոշելու համար Հիւսիսային Կովկասի հայաբնակ վայրերի կենտրոնը։ Հիւսիսային Կովկասը կարելի է բաժանել երկու հատուածի՝ Հարաւ-Արևելեան և Հիւսիսային։

Առաջին մասում կան 18 եկեղեցի (որոնցից երկուսը վանք) և աւելի քան 5000 տուն ծխականներ, իսկ երկրորդ մասում—11 եկեղեցի և 3000—3500 ծուխ։ Առաջին մասի կենտրոնը, ըստ ամենայն յարմարութեանց, կարող է լինել միմիայն Վլադիկավկազը, իսկ երկրորդինը — Արմաւիրը։ Առաջին մասում կան մօտ 10 հայ դպրոցներ, իսկ երկրորդում—մօտաւորապէս 6։ Եթէ աչքի առաջ ունենանք և այն, որ երկրորդ մասի հայաբնակ համարեա բոլոր վայրերը գտնվում են երկաթուղային հաղորդակցութեան մէջ Վլադիկավկազի հետ, ինքնըստինքեան պարզ կը լինի, որ Հիւսիսային-Կովկասի հայաբնակ վայրերի ամենայարմար կենտրոնը Վլադիկավկազն է, որ ունի և հիանալի կլիմայական պայմաններ, որ մեծ նշանակութիւն կունենայ, եթէ իրականանայ և թեմական դպրոցի տեղափոխութիւնը Վլադիկավկազ։ Համաձայն եմ Սահակ քահանայի հետ, որ թեմական դպրանոցի Աստրախանում պահելը, եթէ միայն չը կան լուրջ իրաւական և տնտեսական արգելառիթ հարցեր, միանգամայն աննպատակայարմար է։

Ներսէս ք. Վարդանեան

Գեօրգիևսկ

ճախում Ֆրանսիայի միջնակարգ դպրոցը։ Լսել է և՛ Ռընանին, և՛ Դարդին, և՛ Ռիբօյին։ Այն ժամանակ նա ունէր այնքան միջոց, որ կարող էր առանց նեղութեան ապրել, բայց նրան անհրաժեշտ էր աւելի փող ձեռք բերել, որպէսզի հնարաւորութիւն ունենար երիտասարդ գեղարուեստագէտի արհեստանոցի համար մօդելներ ձեռք բերել։ Այդ էր պատճառը, որ նա ձգեց կուրսերը և ճաշարան բացեց։

Ինչպիսի՜ հրապուրիչ երևակայութիւններ կային այն ժամանակ։

Ինչպէ՜ս քաղցրահնչիւն էին ինքնազոհութեան և ինքնամոռացութեան խօսքերը այն տարիներն իր համար...

Բայց բոլորը անցաւ ու հանգաւ այնպէս արագ։

Ճակատագիրը խլեց բոլորը Պօլինա Լվօվնայից՝ և՛ սիրելի մարդուն, որը գնաց, գուցէ և դեռ սէրը չը հանգած, և՛ երկու տարեկան Լիդօչկային, որը մեռաւ բկացաւից...

Բայց Լիդօչկայի աչքերը նման էին նրա աչքերին, նոյնպէս քաղցր, հեզ և մոխրագոյն...

Բոլորից զրկված է Պօլինա Լվօվնան։

Մնացել են միայն տապականների թշշոցը, խոհանոցի մուխն ու մուրը, իր որբևայրի քրոջ ընտանիքի պահպանութեան անհրաժեշտութիւնը և կաղնեայ տախտակի վրա կտորիչի անդադրում թխկթխկոցը։

Անցան շատ տարիներ։ Ահա նորից Պարիզ եկաւ նա՝ այդ բարձրահասակ, մոխրագոյն ու հեզ աչքերով գեղարուեստագէտը։

Եւ ահա երբ նրա կինը իր 13 տարեկան աղջկայ հետ ճանապարհվեց դէպի Avenue de l'Opéra-յի խանութները՝ կօշիկներ և ամառվայ վերարկու գնելու, մի անբացատրելի ույժ մղեց նրան դէպի այն փողոցը, դէպի այն ճաշատունը...

Նատաշան առանց դժուարանալու ճանաչեց նրան։

Նա փոխանակվեց մի քանի վրդոված խօսքերով, շփոթված տուեց նրան ճաշ, որ նա պատուիրել էր, ոսպէ սուպ և հորթի տապակայ, ընդամենը 70 սանտիմ, ինչպէս որ առաջ էր։

Նա բոլորը կերաւ։

Այդ բոլորը ուտելուց յետոյ, նա երկար նստեց մի բաժակ թէյ առաջը դրած։ Նա կարծես սպասում էր ինչ-որ բանի։

Սպասում էր...

Բայց ոչինչ չը պատահեց։

Եւ ոչ ոք չեկաւ նրա մօտ...

Իսկ Նատաշան արդէն ուշքի եկաւ. այլ ևս առանձին ուշադրութիւն չէր դարձնում նրա վրա և վարվում էր նրա հետ այնպէս, ինչպէս ամեն մի յաճախորդի հետ, որոնք գալիս են ամեն օր ուտելու։

Նա դուրս գնաց և այլ ևս չերևաց։

Երևի նա գնաց Ռուսաստան։ Նատաշան չասաց իր մօրաքրոջը, թէ նա եկել էր. հին վէրքերը քրքրելուց ի՞նչ օգուտ...

Նատաշան չասաց մօրաքրոջը... Բայց նա չէր նկատել, որ Պօլինա Լվօվնան խոհանոցի լուսամուտի ծխապատ ապակուց թերևս շատ բան էր նկատել...

Եւ այդպէս էլ պարզամիտ Նատաշան չիմացաւ ծայրայեղ դէպքի պատճառը։ Եւ երբէք չիմացաւ նա, թէ ինչ էր պատճառը, որ գեղարուեստագէտի երևալուց երեք օր անցած՝ Պօլինա Լվօվնային գտան խոհանոցում չը վառված պլիտայի քովը թունաւորված ընկած։

Օլգա Գենջեան

ԴԱՐՁԵԱԼ ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Մշակի» № 37-ում «Մի քանի խօսք գորգագործութեան մասին» յօդուածով խոստացել էինք գրել այն մասին, թէ գորգագործութեան ո՞ր ճիւղն աւելի շահաւէտ է բանալ մեզանում։ Այժմ կատարում ենք մեր խոստումը ներկայ յօդուածով։

Գորգագործութիւնը կարելի է բաժանել երկու ճիւղի. ա) Նորերի գործելը, բ) հների կարկատելը։

Չը նայած որ այդ երկու ճիւղերն էլ իրար հետ որոշ կապ ունեն և միևնոյն արհեստին են պատկանում, բայց գործնականապէս այդ ճիւղերը իրարից բաժանված են և գործադրվում են որպէս ջոկ-ջոկ արհեստներ։

Նոր գորգի գործելով պարապող վարպետը չէ իմանում հնի կարկատելը, և, ընդհակառակը, հների կարկատողը նորերի գործելը չէ իմանում։

Գիւղերում գլխաւորապէս պարապում են նորերի գործելով, իսկ հների կարկատելը նրանք համարեա թէ չեն իմանում։ Քաղաքներում, ինչպէս օրինակ Թիֆլիսում, գլխաւորապէս պարապում են հների կարկատելով, և շատ քչերը կը լինեն, որ հների կարկատելու հետ միասին իմանան և նորերի գործելը։

Պատճառը շատ պարզ է։

Մարդիկ աշխատում են սովորել և պարապել այն բանով, ինչ բանի որ աւելի պահանջ կայ և աւելի շահաւէտ է։

Գիւղացիք չեն պարապում և չեն իմանում հների կարկատելը, որովհետև պահանջը մեծ չէ այդ բանում և ոչ մի նիւթական օգուտ չի տայ նրանց, քանի որ գիւղացիներից ոչ ոք փող չի տայ և իր մաշված գորգը կամ կապերտը կարկատել չի տայ։

Իսկ քաղաքում ընդհակառակը պարապում են հները կարկատելով, որովհետև քաղաքում դրա պահանջը աւելի մեծ է և համեմատաբար աւելի ձեռնտու է, քան թէ նորերի գործելը։

Տուն չի լինի, որ գորգագործութեանը վերաբերող գործուածքներից որևէ մի բան չունենայ։ Գորգը, կապերտը... մի անհրաժեշտ իր է թէ հարուստի և թէ աղքատի համար։ Կոպէկ-կոպէկ ողորմութիւն հաւաքող աղքատն անգամ տակը ձգելու համար ունենում է մի կապերտ կամ խալիչայի չուլ։ Այսպէս՝ եթէ հաշւելու լինենք, իւրաքանչիւր տան ը ամենաքիչը մի կտոր կը տեսնենք, որ Թիֆլիսում տասնեակ հազարների է հասնում։ Դրա վրա աւելացրէք և այն բազմաթիւ հին գորգերը, որոնցով առևտուր են անում Թիֆլիսի գորգավաճառները։

Չէ՞ որ այդքան գորգերը, կապերտները, սումախները, խուրջինները, մաֆրաշները, և այլն ժամանակի ընթացքում մաշվում են, պատռվում են, ցեցն ուտում, այրվում, փտում է. չէ՞ որ դրանց կարկատել է հարկաւոր։ Ահա այդ պահանջին գոհացում են տալիս այն փոքրաթիւ արհեստաւորները, որոնք Թիֆլիսում պարապում են միմիայն գորգեղէնի կարկատելով։

Որովհետև քիչ է այդպիսի արհեստաւորների թիւը և նրանք հազիւ բաւականութիւն են տալիս գորգավաճառների պահանջներին, ուստի ընտանիքներում պատռած գորգերը կարկատելու համար այնպիսի մեծ գին են պահանջում, որ միմիայն ունևորներն են կարողանում տալ, իսկ չունևորների գորգերը հէնց այնպէս մաշված էլ մնում է։

Շատերը մինչև անգամ չեն էլ իմանում, թէ մաշված գորգերը կարելի է կարկատել կամ թէ Թիֆլիսում կան այդպիսի արհեստով պարապողներ։

Գորգագործութեան այս ճիւղը բաւականին շահաւէտ է, որով Թիֆլիսում պարապում են գլխաւորապէս թուրք տղամարդիկ։

Խորհուրդ կը տայինք Հայ Գիւղատնտ. և Տնայնագ. Ընկերութեանը Թիֆլիսում բանալ մի արհեստանոց, որտեղ կարելի լինէր սովորել գլխաւորապէս գորգերի և այլ գործուածքների կարկատելը։ Թէև նոր գորգերի գործելն էլ լաւ է և շահաւէտ կարող է լինել, բայց այդ ճիւղը մատչելի չէ կարող լինել ամենին էլ։

Նոր գորգերի գործողը եթէ ցանկանում է օգուտ ստանալ, նա պէտք է ունենայ որոշ գումար, որպէս զի ժամանակին բուրդ առնի, թելը պատրաստի և այսպիսով գորգի նիւթը էժան նստեցնի։ Բայց արի տես, որ այդ արհեստով պարապելու կարիք ունեն այնպիսիները, որոնք դրան պէտք է ապագայում գործադրեն իբրև ապրուստի միջոց և որոնք դժուար թէ կարողանան ձեռք բերել որոշ գումար ժամանակին բուրդ առնելու համար։ Երևակայեցէք, որ մինը սովորեց նոր գորգ գործելը, ժամանակին փող չունեցաւ, որ թել ձեռք բերի, և ձմեռ ժամանակ ուզում է գորգ գործել։ Նա կրկնակի գնով բուրդ է վերցնում, գործում և այնքան թանգ նստեցնում, որ վաճառելով ծախսն էլ չէ կարողանում ծածկել։

Իսկ հները կարկատել սովորողներին ոչ մի գումար չէ հարկաւոր. բաւական է որ աշխատաւորը մի անգամ ձեռք բերի 2—3 փունտ զանազան գոյնի թել, այնուհետև դա կը բաւականանայ երկար ժամանակ։

Թիֆլիս Ար. Փարեմուզեան

ՊԷՏՔ Է ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ

(Նամակ խմբագրութեան)

Երկար անջատումից յետոյ վերադառնալով Թիֆլիս՝ երբ տեսնվեցի Սալմաստից եկած մեր հայրենակիցների հետ, լսեցի տեղեկութիւններ մէկը միւսից աւելի սիրտ մաշող և քայքայող։

Սալմաստի կրթական գործը թանձր մշուշով է պատած։ Եւ այդ մշուշի մէջ հրաւիրված են եղել գործելու միմիայն սև ու տգէտ ույժեր։ Ինքը ժողովուրդը դժբաղդաբար նպաստում է պարազիտների բազմանալուն, որովհետև չը գիտէ իր կամքին ղեկավար հանդիսանալ. տասնեակ տարիներ նրա ազատ կամքը բռնաբարված է եղել, սկսած դեսպօտ սարփարասներից մինչև «ազգային գործիչները»։

Նժդեհ հայրենակիցներ, գոնէ մենք պանդուխտներս, լինելով ազատ Ռուսաստանում, ազատ մեր գործերում, փութանք օր առաջ դիմելու արմատական միջոցների՝ կանելու Սալմաստի անկոչ ժանկավարժների դէմ, գոնէ կրթական գործի առիթով, որովհետև մեր դպրոցները, մեր մատաղ սերունդի կրթական գործը վտանգի մէջ է գտնվում, և օր օրի վրա դիմում է դէպի յետ, դէպի անդունդ. իսկ եթէ մենք նժդեհ երիտասարդներս հետաքրքրվում ենք մեր եղբայրների, քոյրերի և զաւակների կրթական գործով, փութանք օր առաջ յեղաշրջել տխուր իրականութիւնը։

Իմ կարծիքով առ այժմ նպատակայարմար է Ռուսաստանում կազմակերպել մի մեծ լեգալ ընկերութիւն, որը ճիւղեր պիտի ունենայ ռուսական բոլոր քաղաքներում որտեղ կան 15—20 սալմաստեցիներ, և այդ ընկերութեան նպատակը պիտի լինի հետևեալը.

I. Նպաստել լուսաւորութեան տարածմանը Սալմաստի բոլոր ազգերի մէջ։

II. Այս նպատակին հասնելու համար ընկերութիւնը պիտի ձգտէ՝ 1) Պատշաճաւոր իշխանութիւնների կամ մարմինների հաստատութեամբ իր հովանաւորութեան ներքոյ առնել Սալմաստի ընդհանուր կրթական գործը, ինչպիսին է դպրոցը, թատրոնը, գրադարան-ընթերցարանը։ 2) Իր միջոցներով պիտի պահէ իրան յանձնված հիմնարկութիւնները։ 3) Նպաստէ նոր հիմնարկութիւնների բացման ու նիւթականապէս ապահովէ նրանց գոյութիւնը։ 4) Լոյս ընծայէ գրքեր ու պարբերական հրատարակութիւններ։

Այդպիսի մի ընկերութիւն կազմելու համար ես արդէն մշակել եմ մի նախագիծ, որով կարելի է ժամանակաւոր ղեկավարվել, մինչև կը կայանայ ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, ուր կը մշակվի պարտադիր կանոնադրութիւն։

Ժամանակն է, հայրենակիցներ, կազմակերպվել մի այդպիսի ընկերութեան շուրջ, որովհետև նախ՝ մեր հայրենիքի կրթական գործը դրած կը լինենք հաստատուն հիմքերի վրա, երկրորդ՝ դպրոցը և ընդհանրապէս կրթական գործը նիւթականի կողմից ապահովեցրած կը լինենք, երրորդ՝ լուսաւորութեան գործը կազատենք կողմնակի քմահաճոյքից։

Ցանկալի է լսել կարծիքներ իմ առաջարկի մասին։ Զ. Յովհաննիսեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

18 մարտի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Դուման որոշեց պահել հինգ ցերեկվայ և մի երեկոյեան նիստ մինչև նստաշրջանի վերջը։

Գիւղատնտեսութեան տեսուչների խորհրդակցութիւնը եկաւ այն եզրակացութեան, որ հարկաւոր է սերտ կապ հաստատել վարկային ընկերութիւնների և ագրոնոմիական օգնութիւն հասցնող մարմինների միջև։

ԿԻԵՎ։ Եկաւ քննիչ մասնաժողովի նախագահ սենատոր Դէդիւլինը։

ՌԻԳԱ։ Պետրոս Մեծի արձանը կաւարտվի յուլիսի 4-ին։

ՊԵՐՄ։ Քաղաքային դուման սկզբունքով որոշեց անգլիացի դրամատէրերին յանձնել էլեքտրաքարշ և ջրանցք կառուցանելու և ջրամբարը ընդլայնելու աշխատանքները։ Ծախքերը երեք միլիոնից աւելի են։ Միաժամանակ դուման որոշեց խնդրել թոյլ տալ կնքել մի և կէս միլիոն ռուբլու փոխառութիւն պարտքերը հատուցանելու և քաղաքային հերթական կարիքների համար։

ԿԱՆՆ։ Պօպօվը, չը նայած ուժեղ քամուն, աջող թռիչք կատարեց Բայտի օդապարիկով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ծովային և զինուորական մինիստրութիւնները Ֆրանսիա ուղարկեցին 6 օֆիցէրներ և զինուորներ օդագնացութեան արհեստի մէջ կատարելագործվելու համար։

ՆԻԿՈԼԱԵՎ։ Նահանգական դատարանը զրկելով իրաւունքներից մի և կէս տարվայ բանտարկութիւն որոշեց հիւսիսային բանկի գանձապահին, որ անցեալ տարվայ մայիսին յափշտակել էր 60,000 ռուբլի։

ՍԱԼՈՆԻԿ։ Ռուսական բուժարանը մեծ աջողութիւն և բարի հռչակ ունի։

ՎԻԷՆՆԱ։ Աւստրօ-Ունգարիայի ամբողջ հիւսիսում մեծ քանակութեամբ ձիւն եկաւ։ Հաղորդակցութիւնը Վիէննայի հետ առ վայր մի դադարեց։

ԲՐԷՍԼԱՒԼ։ Էյն-Բաում-Շտրասսէ փողոցի վրա տներից մինի մէջ երեկոյեան ուժեղ պայթում եղաւ։ Տունը քանդվեց. առայժմ հանել են 8 սպանվածների և ծանր վիրաւորվածների։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՃԻՒՂԸ

Արժէթղթերի կուրսերը

19 մարտի

I կ. ներք. փոխ. խ. տոմս.	454	ր. — կ.
II » » »	348	ր. — կ.
III Ազնուակ. բանկ. »	333	ր. — կ.
4% Պետական ռենտա	90	ր. $62^1/_2$ կ.
4% Պետ. Ազնւ. բանկ գր. թ.	98	ր. $62^1/_2$ կ.
$5^1/_2$% » » » »	95	ր. 25 կ.
4% » » » »	88	ր. 50 կ.
$3^1/_2$% » » » »	85	ր. 25 կ.
5% Գիւղ. հող. բան. վկ.	98	ր. $62^1/_2$ կ.
$5^1/_2$% » » »	95	ր. 25 կ.
4% » » » »	88	ր. 50 կ.
5% Ներքին փոխառ. 1905 թ. I հրատ.	103	ր. $12^1/_2$ կ.
5% » II հրատ.	103	ր. $12^1/_2$ կ.
5% Արտաք. » 1906 »	103	ր. — կ.
5% » » 1908 »	103	ր. $12^1/_2$ կ.
4% Պետական գանձար.	—	ր. — կ.

Օտարերկրեայ դրամների կուրսը

Լոնդոն 10 ֆ. ստեր.	94	ր. 75 կ.
Բերլին 100 մարկ	46	ր. 30 կ.
Պարիզ 100 ֆրանկ	37	ր. 60 կ.
Թաւրիզ 100 ղրան	19	ր. — կ.
Կ. Պօլիս 1 լիրա	8	ր. 64 կ.

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(Ձմեռային երթեւեկութիւն)

(Ժամերը նշանակված են Թիֆլիսի ժամանակով)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

ԲԱԳՈՒ՝ պօստատար գնացքը 11 ժ. 40 ր. գիշեր., Գանձակ է հասնում 6 ժ. առաւօտ., Եւլախ՝ 8 ժ. 9 ր. առաւօտ., Հաջի-Կաբուլ՝ 1 ժ. 12 ր. կէսօր., Բալաջարի՝ 4 ժ. 45 ր. ցերեկ., Բագու՝ 6 ժ. 9 ր. երեկ.։ Մարդատար գնացք № 6՝ 8 ժ. 11 ր. երեկ., Գանձակ է հասնում 2 ժ. 32 ր. գիշեր., Եւլախ՝ 4 ժ. 41 ր. գիշեր., Հաջի-Կաբուլ՝ 9 ժ. 12 ր. ցերեկ., Բագու՝ 2 ժ. 10 ր. ցերեկ.։ Խառն գնացք չորրորդ կարգի վագոններով, միայն ըստ հարկի կարևորութեան, 7 ժ. 3 ր. առ., Բագու է հասնում 11 ժ. 43 ր. կէսօրվայ։ Արագացված գնացք № 12՝ 10 ժ. 11 ր. երեկ., Գանձակ է հասնում 4 ժ. 13 ր. գիշեր., Եւլախ՝ 6 ժ. 8 ր. առ., Հաջի-Կաբուլ՝ 10 ժ. 32 ր. ցեր., Բալաջարի՝ 1 ժ. 45 ր. կէսօր., Բագու՝ 2 ժ. 20 ր. ցերեկ.։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ՝ պօստատար 1 ժ. 37 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ է հասնում 12 ժ. 21 ր. ցեր., Էջմիածին կայարան՝ 5 ժ. 30 ր. եր., Նախիջևան՝ 11 ժ. 30 ր. գիշ., Ջուլֆա՝ 1 ժ. 4 ր. գիշ.։ Մարդատար ապրանք.՝ 4 ժ. 20 ր. ցեր., Ալէքսանդրօպօլ է հասնում 3 ժ. 16 ր. գիշ., Էջմիածին՝ 8 ժ. 46 ր. առ., Ուլուխանլու՝ 9 ժ. 16 ր., Երևան՝ 10 ժ. 14 ր. առ., որից դէնը այլ ևս չէ գնում։ Խառն գնացք չորրորդ կարգի վագոններով՝ ըստ հարկի կարևորութեան՝ 5 ժ. 8 ր. ցեր., Ալէքսանդրօպօլ՝ 6 ժ. 56 ր. առ., որից դէնը այլ ևս չէ գնում։

ԲԱԹՈՒՄ՝ մարդատար № 7՝ 8 ժ. 10 ր. երեկ., Բաթում է հասնում 9 ժ. 42 ր. առ.։ Պօստային՝ 9 ժ. 42 ր. երեկ., Բաթում է հասնում 11 ժ. 48 ր. առ.։ Մարդատար № 5՝ 1 ժ. գիշ., Բաթում է հասնում 2 ժ. 8 ր. ց.։

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ՝ պօստատար գնացքը 8 ժ. 42 ր. առաւ., մարդատար № 5 12 ժ. 11 ր. գիշ., Արագացված № 11՝ 10 ժ. 47 ր. առ.։ Վերջին գնացքը չէ գնում Բաքում։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ՝ մարդատար № 6՝ 7 ժ. 21 ր. երեկ., պօստային՝ 10 ժ. 40 ր. երեկ., մարդատար № 8՝ 12 ժ. 17 ր. կէսօրին։ Վերջին գնացքը Բագու չէ գնում։

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ՝ պօստատար 6 ժամ 19 ր. առ., մարդատար-ապրանքատար՝ 6 ժ. 44 ր. երեկոյեան։

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊՕԼԻՑ խառն գնացք 4-րդ կարգի վագոններով՝ 4 ժ. 48 ր. գիշերվայ։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ե Ր Ը՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—11 ժ. աչքի, ներքին և ներվային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—$12^1/_2$—$1^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—$1^1/_2$—2 ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Մ. Ֆ. ԲՕՂԴԱՆՕՎԱ—$9^1/_2$—1 ժ., պլոմբներ և արհեստական ատամներ։

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ԶԻԼԲԵՐՇԱՑ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Մ. Ֆ. ԲՕՂԴԱՆՕՎԱ—6—7 ժ.։

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

103. 0—30

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւններ։

Ընդունելութիւնը

ամեն օր (առաւօտեան ժ. $12^1/_2$—2. (երեկոյեան ժ. 5—7.

Կիրակի օրերը միայն առ. ժ. 11—$12^1/_2$.

Հասցէն՝ Սօլօլակ, Բէհբութեան փ., № 33.

(օ. մ.) 1044. 100—91

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Տ. ԳԻՒՐԳԻԷԳԻԵԱՆ

Աչքի հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւնը ամեն օր

Առաւօտեան ժամը 10—1

Երեկոյեան ժամը 5—7

Վէլիամինօվսկայա փող № 8

(օ. մ.) 783. 100—95

Բ Ժ Ի Շ Կ

Խ. Բ. ՄԵԼԻՔ-ԷՅՆԱԹԵԱՆ

Սամազէտ սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Հիւանդների ընդունելութիւնը՝ առաւօտ. ժամը 9-ից մինչև 10-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը։

Կաէնիէվսկայա փ., № 6, «Վէտցէլ» հիւանդոցի մօտ։ (ե. հ. շ.) 955. 100—71

Բ Ժ Ի Շ Կ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԵՐԵԽԱՅՑ

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

առանձնապէս ՍՏԱՄՈՔՍԻ և ԱՂԻՔՆԵՐԻ հիւանդութիւնները։

Ընդունելութիւն ամեն օր { 5—7 ժ. երեկ.

Միքայէլեան փող., № 36. Տէլէֆօն № 388

(օ. մ.) 1216. 100—91

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում է

„ԳԱՅԼ ՎԱՀԱՆ“

գրքոյկը, 32 մեծադիր երես., գինն է 10 կ.։ Գումարով գնողին մեծ զիջում կը լինի։

Հասցէն՝ Թիֆլիս, Обществ. ул. № 6. Բենիամին Տէր-Գրիգորեանին։

317. 1—1

Հինգ ռուբլի պարգև նրան, ով գտած ունի և կը տանէ իշխանուհի Դադիանիին (Մէժէվայա, 30) նրա կորցրած մի սև քսակը, որ, հաւանօրէն, ընկել է Երևանեան հրապարակից մինչև Լօրիս-Մելիքեան փողոցը եղած տարածութեան վրա։ Քսակի գտածի մասում պահված է նշանագրութեան մասանի։

318. 1—1

Հ ր ա ւ է ր

Կիրակի, ամսիս 21-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, նշանակված է ԾԽԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում։ Ժողովի զբաղմանց օրակարգն է՝

1) Գայիանեան դպրոցի անցած $190^8/_9$ թւականի հաշւետւութիւնը։

2) Ընթացիկ $190^9/_{10}$ թ. նախահաշւի տեսութիւնը։

3) Երեցփոխի հաշիւների մասին զեկուցում։

4) Վերստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը։

5) Ընթացիկ խնդիրներ (դպրոցի նոր շինութիւնը, եկեղեցական հոգաբարձութեան իրաւանց և պարտականութեան խնդիրներ, և այլն)։ Հոգաբարձութիւն

(շ. կ.) 322. 2—1

Հ ր ա ւ է ր

Հալաբարի ս. Կարապետ եկեղեցու երեցփոխի պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցը լրացած լինելով՝ ամսիս 21-ին, կիրակի օրը, ցերեկվայ ժամը 12-ին նշանակված է յիշեալ եկեղեցու երէցփոխի նոր ընտրութիւն, որի մասին յայտնելով նոյն եկեղեցու չափահաս ծխականներին, խնդրում եմ որոշած ժամին ներկայ լինել ժողովին՝ ընտրութեանը մասնակցելու։ Երկրորդ և վերջին ժողովն է։

Փորձակալ՝ Ղևոնդ ք. Մամիկոնեան

(շ. կ.) 323. 2—1

Հ ր ա ւ է ր

Մարտի 21-ին, կիրակի օրը, ցեր. ժամը 12 ին, Կաթուղիկէ ս. Աստուածածնի եկեղեցում (Մէյդանի ս. Գէորգ) լինելու է ծխականների երրորդ և վերջին ժողով, ընտրելու հրաժարված երէցփոխի փոխարէն նորը, և մի հոգաբարձու, այլ և վճռելու մի քանի հարցեր. ուստի սրանով հրաւիրում եմ պ. պ. ծխականներին յիշեալ օրը և ժամին ներկայ լինել եկեղեցում մասնակցելու ընտրութեանը։

Փորձակալ՝ Տր. աւ. ք. Մանդակունի

(շ. կ.) 321. 2—1

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ

Կարի (Զինգեր) և գուլպաներ գործող

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Տեխիկանայ IX քաղաքամասում, II Կօնչալօվսկայա փող. № 5, ուսուցչուհու մօտ.

324. 1—1

!ՁԱՏԿԻ ՀԱՄԱՐ!

ԿՈՐՋԵՆ ՈՍԿԷ ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԸ!

ԼԺԱՆ ԱՆԿԱՐԵԼԻ Է!

Որովհետև ադամ. նորաձև ժամաց., ֆրանսուզ. ոսկուց, բաց, շքեղ նկար. «Prima-Roskop» մարկայով, ոչ ոք, նոյնիսկ մասնագէտը չէ կարող զանազանել $56^0/_0$ յարգի ոսկէ ժամացոյցից։ «Prima Roskop» ժամաց. բացի շքեղութիւնից՝ շվէյցար. ամենաւոր կազմուածքն ունի, Թրնէվի յայտնի ֆաբրիկայի գործ։ Լարումը կոթից՝ 40 ժ. մի անգամ, „Remontoir“, մինչև րօպէները ուղղված ընթացքով, 6 տ. գրաւոր երաշխաւորութեամբ։ Գինը առաջ 15 ր. էր, այժմ միայն 2 ր. 90 կ., 2 հատը 5 ր. 40 կ.։ Այդ ձևի խուլ ժամացոյց՝ հատը 4 ռուբ. Մեր ֆիրմայի արտադրութիւնները տարածելու համար մենք կցում ենք իւրաքանչ. ժամաց. իբրև պրեմիա՝ միանգամայն ձրի—1) Շքեղ շղթայ նոյն ոսկուց. 2) Բրելօկ նորութիւն! Աւտոմոբիլ կինեմատոգրաֆ հետաքրքր. տեսարաններով, կամ թէ արծաթից, 84 յարգի ոսկեզօծ. 3) Դ-ր Կօխի ծխափող-ապարատ՝ անվնաս ծխելու համար, կամ թէ գրպանի պլիբոր գրելու պարագաներով. 4) Ամենաշքեղ քսակ ժամաց. փոշուց պահպանելու համար։ Պատուէրները ուղ. ենք վերադիր վճ. և առ. կանխավճ.։ Հասցէն՝ ВАРШАВА, М. Складъ часовъ. Т-во «Милано», Дикая ул. № 3 — ձանապարհածախք հաշւվում է 1—4 հատի համար 50 կ.։ Ով տեսնէ այդ ժամաց., նա կը հաւատայ, որ նա իսկական ոսկուց է։ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. — Կանացի ժամաց., բաց, նոյն նիւթից շինված, կանացի կօմպլէտով—3 ր. 90 կօպ.։ Թղթակցութիւնները ռուսերէն կամ գերմաներէն։

(շ.) (В. 22560) 314. 2—1

500 ռուբլի պարգեւ

կը ստանայ իւրաքանչիւր, ով կապացուցէ, որ ստորև յիշված 25 ՀԱՏ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ, ԱՐԺԷՔ., ՕԳՏԱԿԵՏ և ԱՌԱՆՁԻՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԸ չարժեն նրանց համար նշանակված առասպելական էժան գին, այսինքն՝

20 ՌՈՒԲ. ՓՈԽ. ՄԻԱՅՆ 5 Ր. 90 Կ.

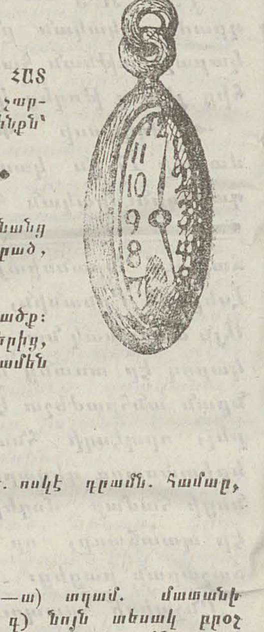

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ԵՒ ԿԸ ՀԱՄՈԶՎԷՔ!

1) Էլեգանտ, ամուր, գրպանի ժամաց. տղամ. համար, կամ կանանց ժամաց., բաց, անգլ. սև պողպատից, բարձր տեսակի.գեղ. օկսիդացրած, շատ տափակ ձևի, խիստ ուղղված ընթացքով։

2) Ամերիկ. նոր ոսկուց շղթայ տղամ. կամ կան. համար։

3—8) 6 հատ զանազ. տես. բրէլօկներ արծաթից, գեղեցիկ շինուածք։

9) ՆՈՐՈՅԹ! Տնային պատենտ. տպարան՝ 200-ից աւելի տառերից, թւանշ. և կէտադր. նշան. բաղկացած, որով կարելի է տպել ամեն տես. այցետոմս, բլանկներ. ծրարներ և այլն։

10) ՈՒՆԵԼԻՔ՝ ՏԱՌԵՐԻ ՀԱՄԱՐ։

11 ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ։

12 ՏՊԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ ՄԵՏԱԿԱՆ ԲԱՐՁ։

13) Կաշեայ պօրտմօնէ փողի համար 6 բաժ., արտաս. ամուր կաշուց, առանձ. բաժ. ոսկէ դրամն. համար, մեխանիկ. փականով՝ պարունակելով իր մէջ կնիքի համար գաղտնի տեղ։

14) Կաուչուկէ կնիք պատուիրողի անուն ազգանունով։

15) ՄԻ ՍՐՈՒԱԿ ԹԱՆԱՔ ԿՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ։

16) ԳՐՊԱՆԻ ԱՒՏՕՄԱՏ ՍԻՆԵՄԱՏՕԳՐԱՖ-ԲՐԵԼՕԿ կանացի հետաքրքր. 2 նկարով։

17—25) ԱՐԺԷՔ. և ՕԳՏ. ԸՆԾԱՅ. զարդիտուր, որ պարունակում է (տես նկարը)—ա) տղամ. մատանի «Դուբլէ», շքեղ շինուածք, պարզ. ձևի, կեղծ քարով, բ) նոյն տեսակ կանացի մատանի, գ) նոյն տեսակ բրոշ կեղծ քարերով և դ—թ) կանացի գլխի արդուզարդ բաղկացած փղոսկրեայ 6 սանրերից, ֆանտաստիկ շինուածք։ Այդ բոլոր ապրանքներն ունենալով առաջին ձեռքից՝ մենք հնաւոր. ունենք բաց թողնելու թէ էժան և թէ լաւ միւսներից, և ի նկատի ունենալով խոշոր սպառումը՝ մենք նշանակել ենք անհամեմատ էժան գին—ՄԻԱՅՆ 5 ր. 90 կ.։ Տղամ. կամ կան. փակ ժամաց. 24 յաւելուածներով 6 ր. 90 կ.։ Ուղարկում ենք պատուէրը ստացած օրն ևեթ, վերադիր վճ. և առանց կանխավճ.։ Ժամաց. լաւ ընթացքի համար ուղարկ. ենք երաշխաւոր. 6 տարով։ Ճանապարհածախսը 50 կ., Միջին-Ասիա և Սիբիր—90 կ.։

Պահանջները խնդրում ենք հասցէագրել. Экспортному Дому А. ВУЗЕЕРЪ, Варшава, Порожняя 14—69.

Յ. Գ.—Ռիսկ հարկաւոր չէ, որովհետև չը հաւանած դէպքում փողը վերադարձնում ենք։

Թղթակցութիւնները ռուսերէն լեզուով։

(մ. 5, 20, ապ. 3. 15) (В. 4341) 48. 7—5

Լ. Լեալէի լաբօրատօրիայի Օրլէան քաղաքում (Ֆրանսիա)

ԵՕԴԻՐԻՆ ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԴԵՇԱՆԻ

(Iodhyrine du d-r Deschamp)

ՇԱՏ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ՄԻՋՈՑ

ՉԱՂԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

որ խորհուրդ են տալիս բժիշկները, փառաւոր հետևանքներով։ Բժշկապետ Դէշանի Եօդիրինը նշանաւոր միջոց է համարվում չաղութեան դէմ. նրա աջող ներգործութիւնը նկատվում է հէնց բժշկութեան սկզբում։

Բժշկապետ Դէշանի Եօդիրինը բոլորովին անվնաս է օրգանիզմի համար։

Հեռացնում է չաղութիւնը ատրիճանաբար շատ կարճ ժամանակամիջոցում։

Արկղիկի գինը, որ պարունակում է 60 դեղհատներ, արժէ 4 ր. 25 կօպ.։

Ծախվում է բոլոր դեղատներում և դեղատնային խանութներում։

Ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը Ռուսաստանում

Торговый Домъ ЛЮКСЕМБУРГЪ и К-о, Варшава, Журавья, 40.

(մ. 2, 20) (В. 2234) 30. 5—5

Типографія „Экономія“ Большая Ванкская № 3.